

TEMA 5. ALUMNAT AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL (DI)



VICENT MORELL MENGUAL

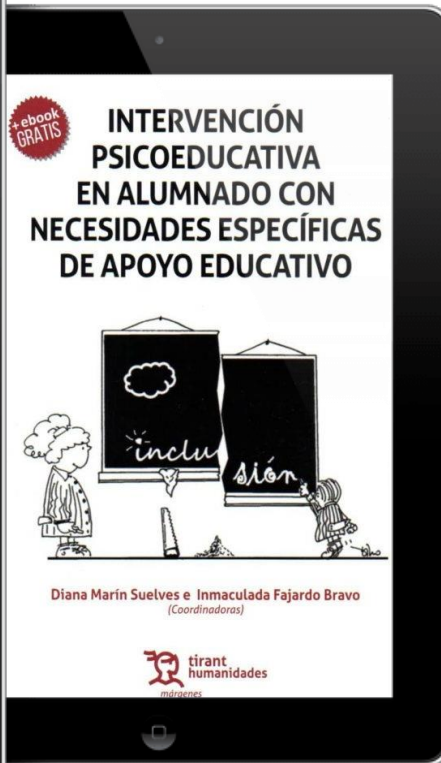
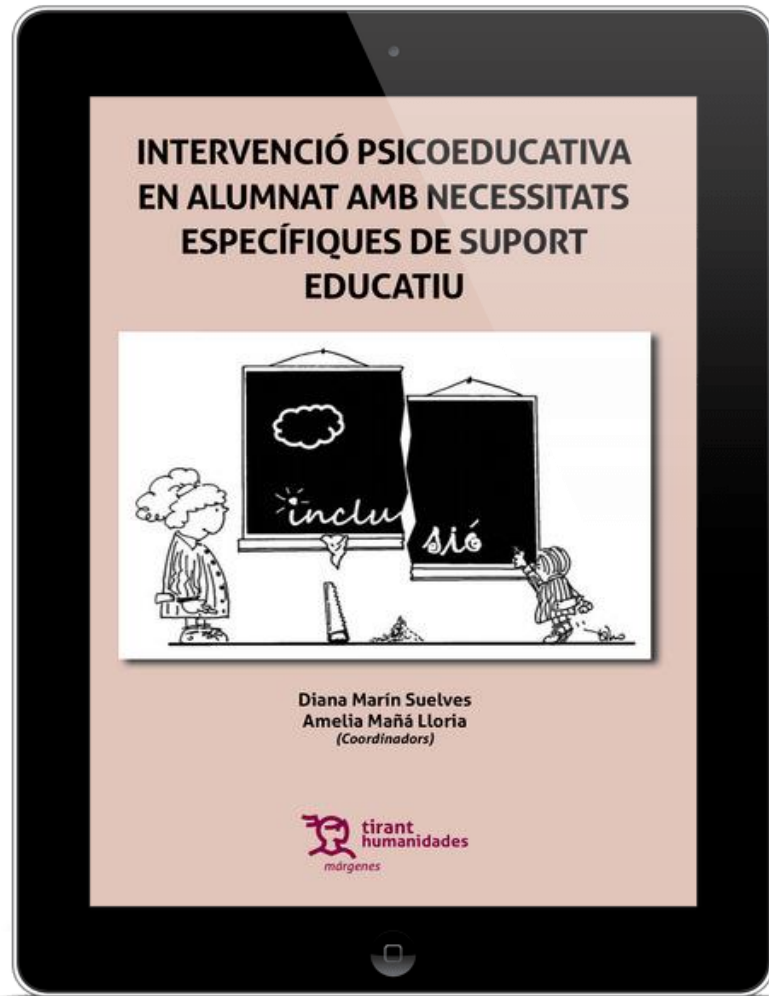
CURS: 2021/2022

ÍNDEX

00	Objectius i activitats pràctiques
01	Concepte i etiologia
02	Característiques diagnòstiques
03	Tècniques i instruments d'avaluació
04	Conducta adaptativa i resposta educativa
05	Llenguatge i resposta educativa
06	Processos cognitius i resposta educativa

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

ALUMNAT AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL (DI)



1

CAPÍTOL: 6. Alumnat amb discapacitat intel·lectual

2

AUTORA: C. Sales i A. Trejo

3

PÀGINES: 163-188

OBJECTIUS D'APRENENTATGE

ALUMNAT AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL (DI)

1. CONCEPTUALITZACIÓ

Conèixer la simptomatologia i els nivells de discapacitat intel·lectual existents

3. AVALUACIÓ PSICOPEDAGÒGICA

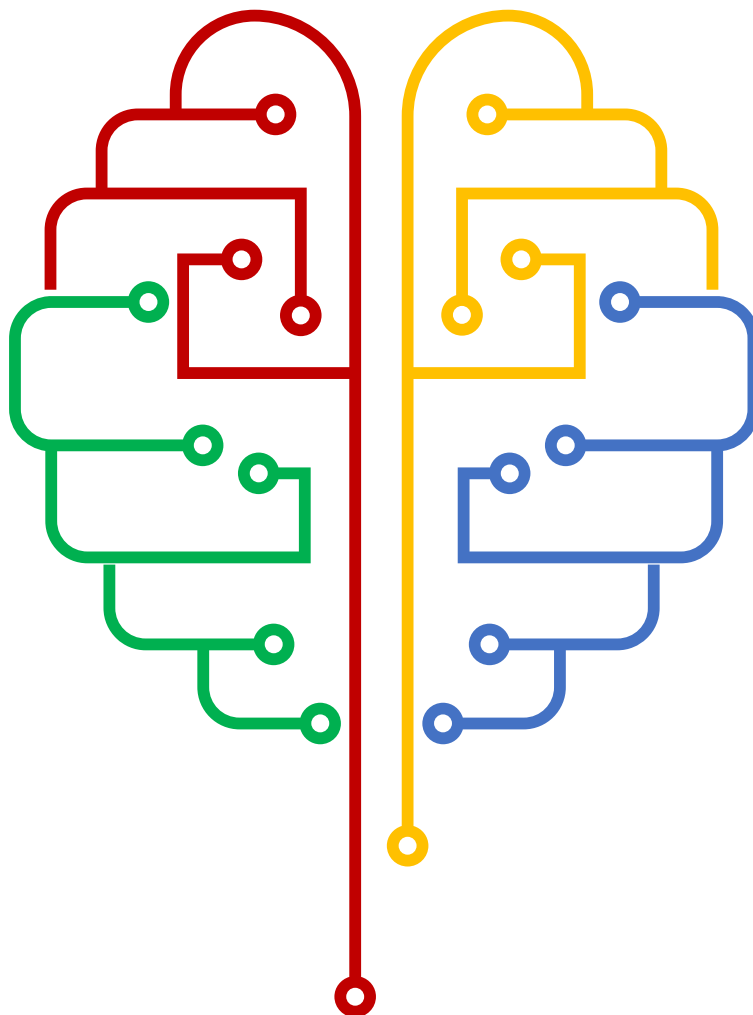
Familiaritzar-se amb el procés d'avaluació i conèixer les tècniques i els instruments més utilitzats

2. ETIOLOGIA

Conèixer l'etiologia i les principals teories explicatives

4. INTERVENCIÓ ESCOLAR

Conèixer les principals pautes d'intervenció i ser capaç d'implementar-les a l'aula





CONCEPTE I ETIOLOGIA

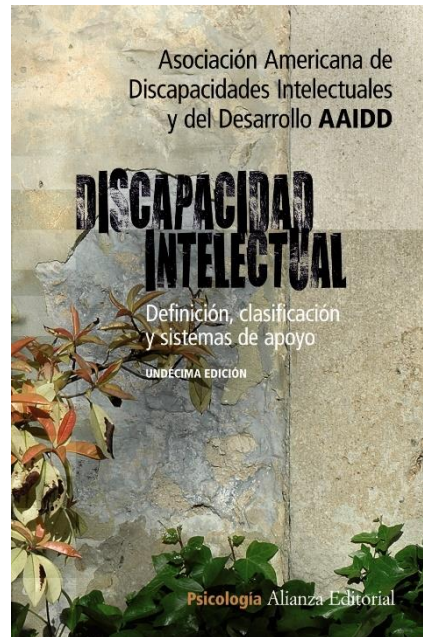
1.1. CONCEPTUALITZACIÓ

1.2. MODEL MULTIDIMENSIONAL DEL FUNCIONAMENT HUMÀ

1.3. ETIOLOGIA

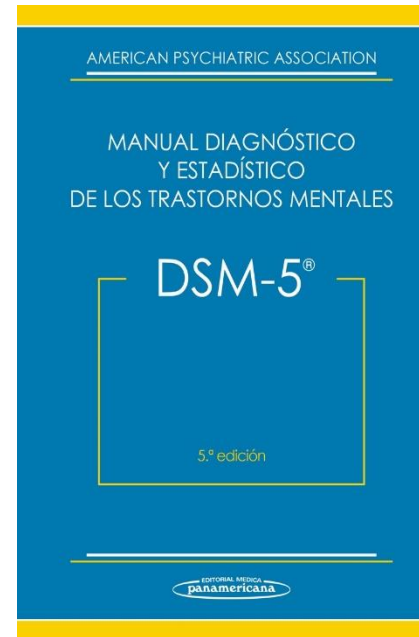
1.1. CONCEPTUALITZACIÓ

MANUALS DE REFERÈNCIA



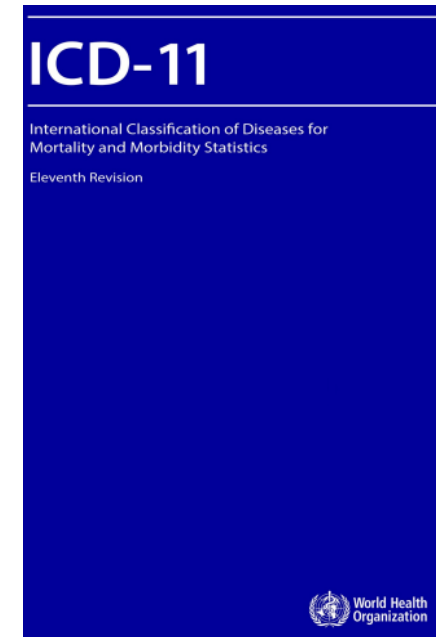
MANUAL DI

AAIDD (2011)



DSM-5

APA (2015)



CIE-11

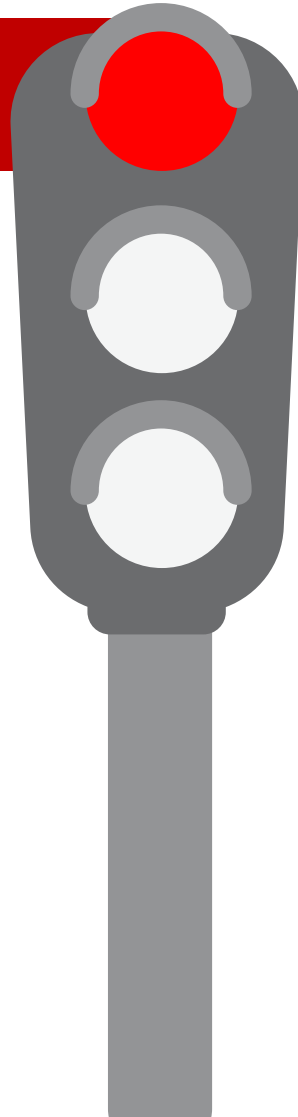
OMS (2018)

1.1. CONCEPTUALITZACIÓ

TERMINOLOGIA ACTUAL

DSM-IV-TR

Retard mental lleu
Retard mental moderat
Retard mental greu
Retard mental profund
Retard mental de gravetat no especificada



DSM-5

Discapacitat intel·lectual
Retard global del desenvolupament
Discapacitat intel·lectual no especificada



1.1. CONCEPTUALITZACIÓ

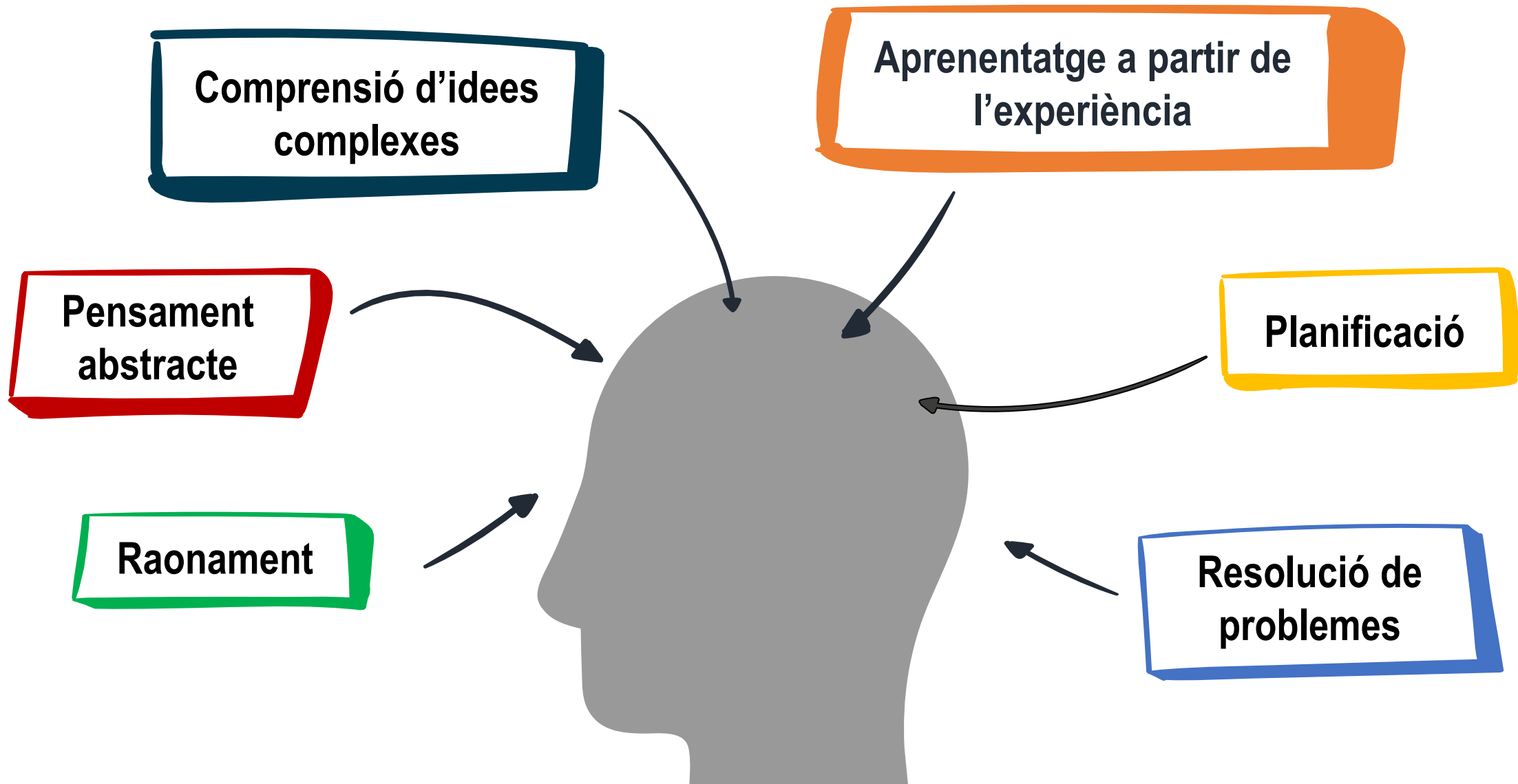
DEFINICIÓ I ABORDATGE ACTUAL

“La discapacitat intel·lectual és un estat individual que es caracteritza per limitacions significatives en el **funcionament intel·lectual** i en la **conducta adaptativa**, que s’origina abans dels **18 anys**”.

AAIDD (2010)

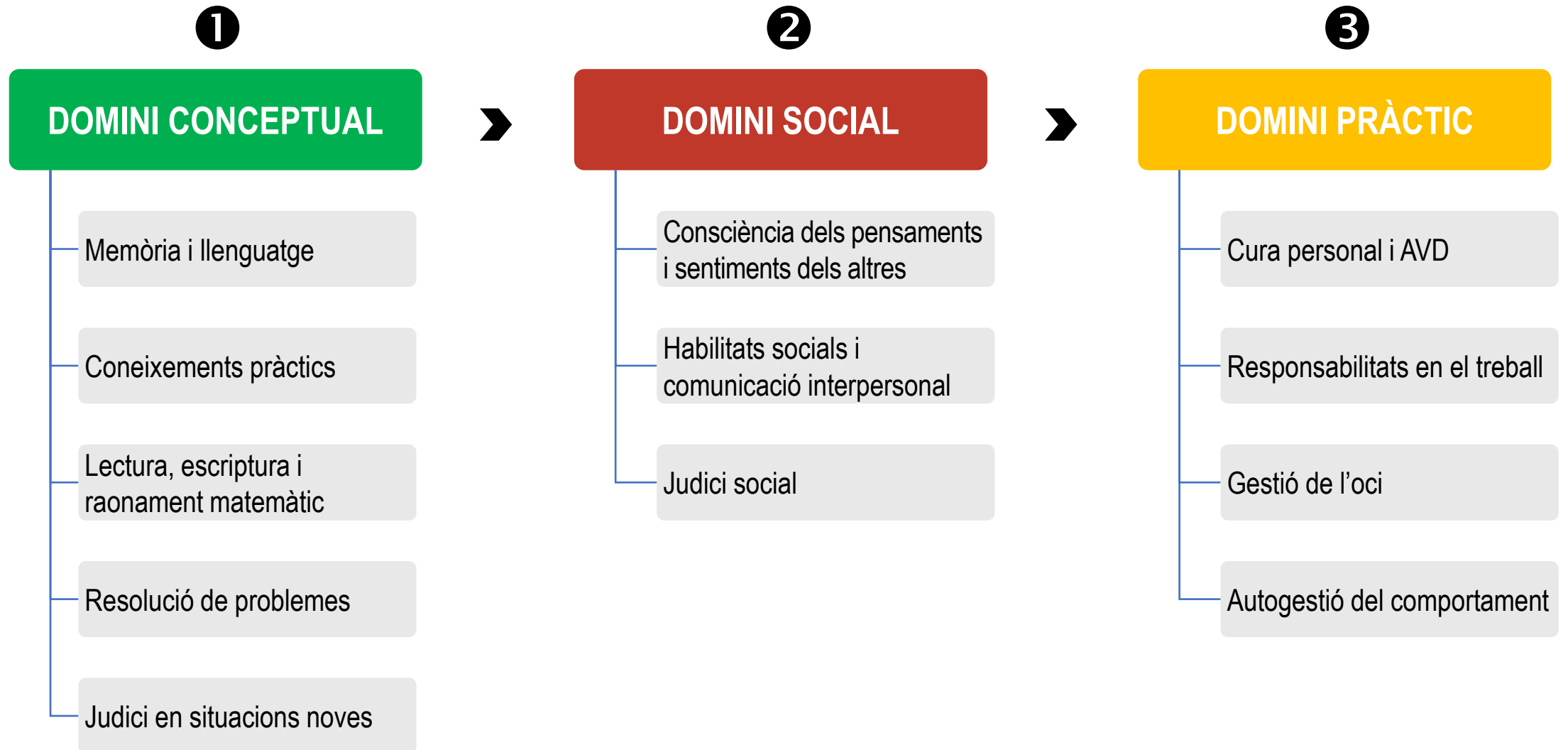
1.1. CONCEPTUALITZACIÓ

FUNCIONAMENT INTEL·LECTUAL (GOTTFREDSON, 1997)



1.1. CONCEPTUALITZACIÓ

CONDUCTA ADAPTATIVA (AAIDD, 2010; APA, 2013)



1.2. MODEL MULTIDIMENSIONAL DEL FUNCIONAMENT HUMÀ

DEFINICIÓ

“La manifestació de la discapacitat intel·lectual suposa la interacció recíproca i dinàmica entre habilitats intel·lectuals, conducta adaptativa, **salut**, **participació**, **context** i suport individualitzats”

AAIDD (2010)

1.2. MODEL MULTIDIMENSIONAL DEL FUNCIONAMENT HUMÀ

DEFINICIÓ

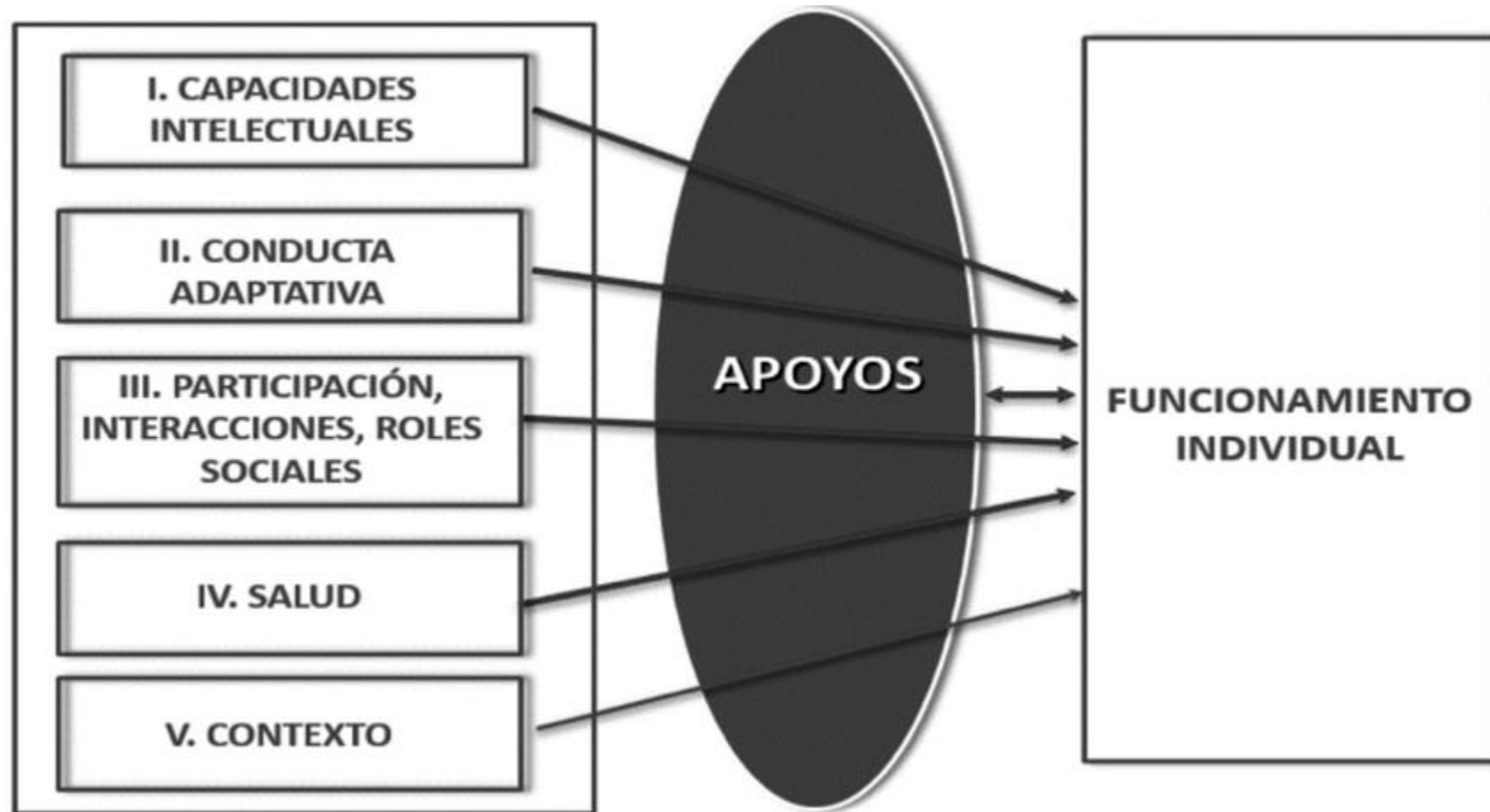


Figura 1. Model multidimensional del funcionament humà (Verdugo et al., 2013)

1.2. MODEL MULTIDIMENSIONAL DEL FUNCIONAMENT HUMÀ

DIMENSIONS (AAIDD, 2010)

02 CONDUCTA ADAPTATIVA

Habilitats conceptuals, socials i pràctiques apreses per funcionar en la vida diària.

04 PARTICIPACIÓ I ROLS SOCIALS

Interaccions amb els diferents entorns de la vida quotidiana.



01 CAPACITATS INTEL·LECTUALS

Capacitat general i profunda per comprendre allò que ens envolta.



03 SALUT

Estat integral de benestar físic, mental i social, i no solament l'absència d'afeccions o malalties (OMS, 1999).



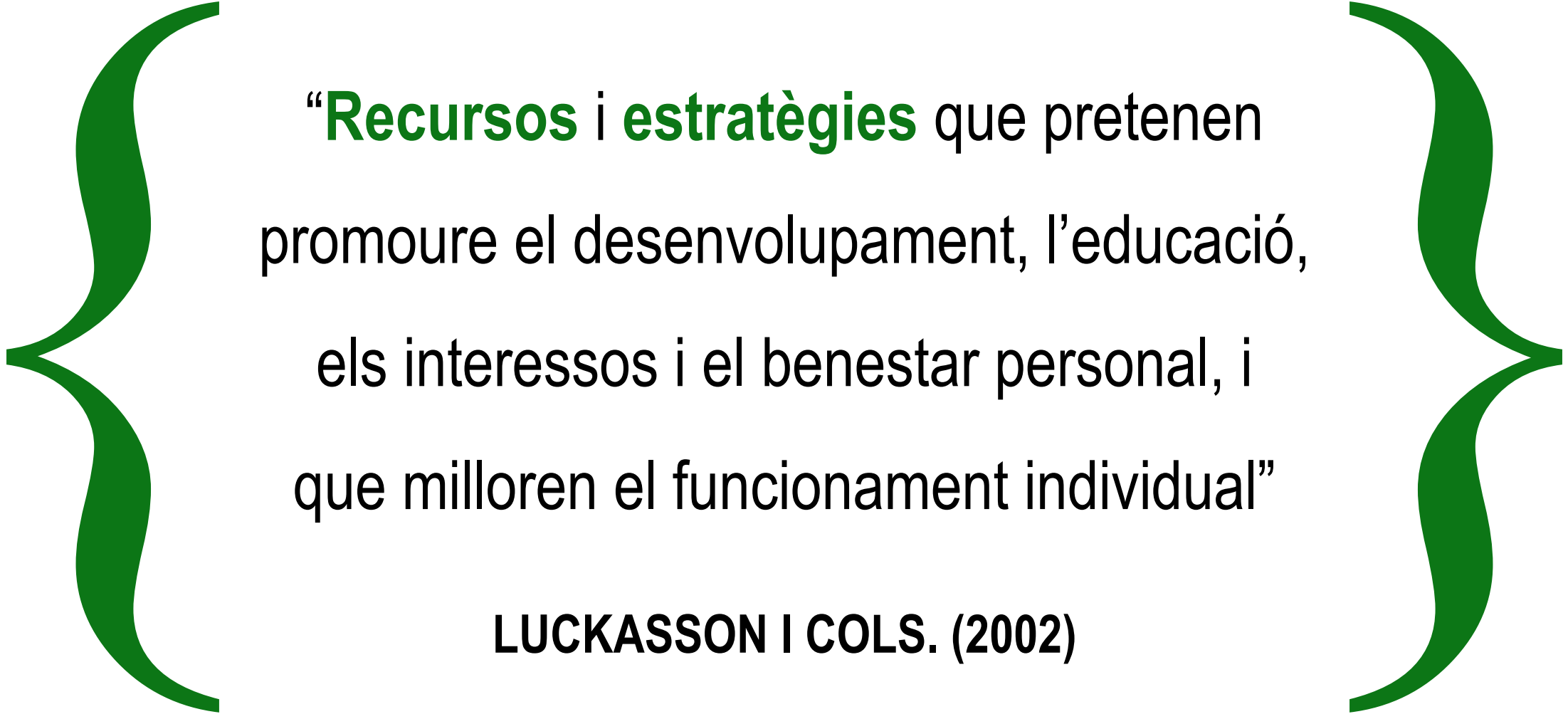
05 CONTEXT

Condicions interrelacionades en les quals les persones viuen en el seu dia a dia (microsistema, mesosistema i macrosistema).



1.2. MODEL MULTIDIMENSIONAL DEL FUNCIONAMENT HUMÀ

SUPORTS (AAIDD, 2010)



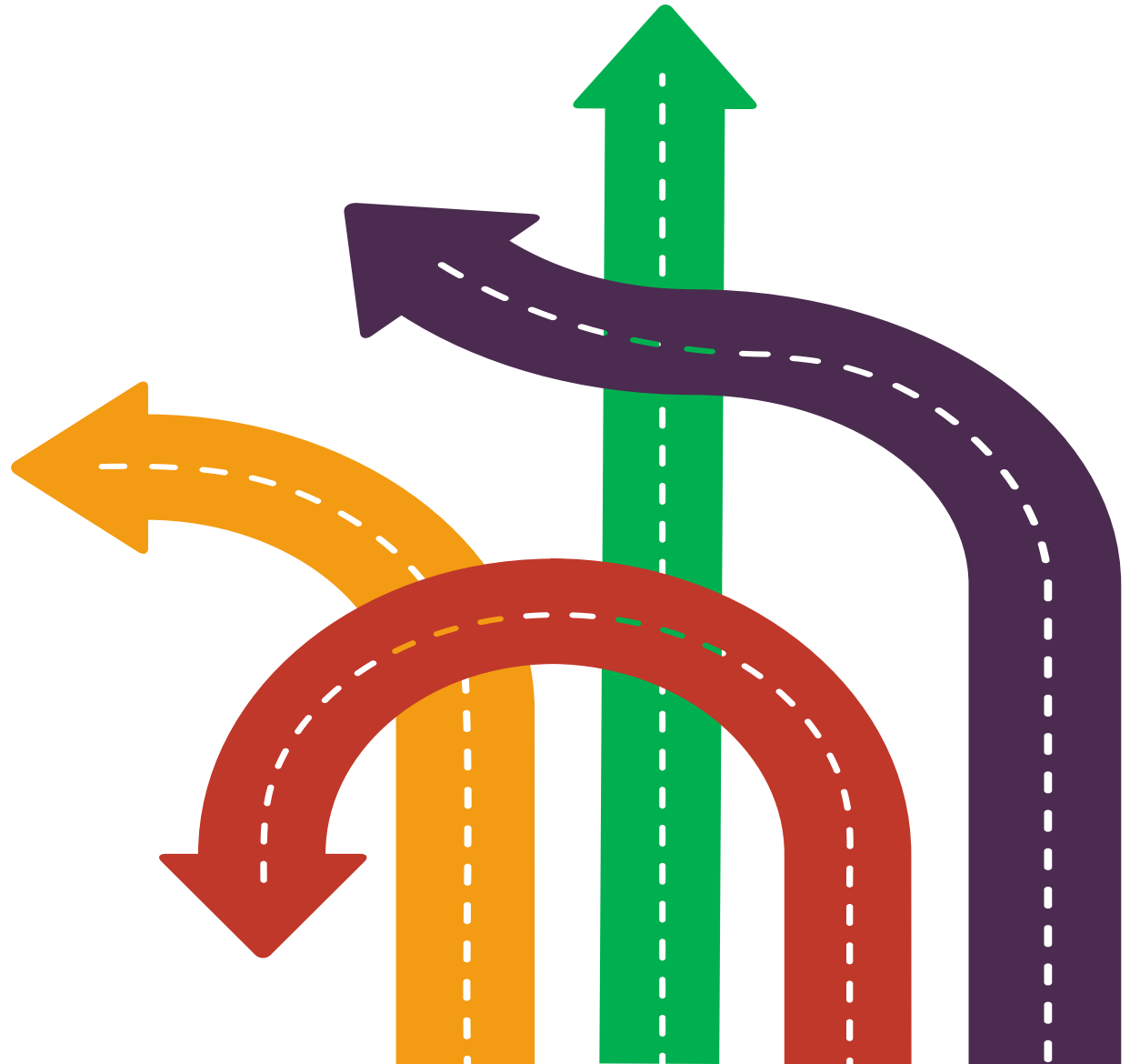
“**Recursos i estratègies** que pretenen promoure el desenvolupament, l’educació, els interessos i el benestar personal, i que milloren el funcionament individual”

LUCKASSON I COLS. (2002)

1.3. ETIOLOGIA

MÚLTIPLES CAUSES

- 1 BIOMÈDIQUES**
Trastorns cromosòmics o metabòlics
Hipòxia o traumatismes
- 2 SOCIALS**
Manca de cures parentals
Manca d'estimulació adequada
- 3 CONDUCTUALS**
Consum de drogues
Violència domèstica
- 4 EDUCATIVES**
Manca de suports educatius
Absència d'escolarització





2

CARACTERÍSTIQUES DIAGNÒSTIQUES

2.1. ETIQUETES DIAGNOSTIQUES EN EL DSM-5

2.2. NIVELLS DE GRAVETAT

2.3. ETIQUETES DIAGNOSTIQUES EN LA CIM-11

2.1. ETIQUETES DIAGNÒSTIQUES EN EL DSM-5

DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL (APA, 2013)



DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

Trastorn del neurodesenvolupament que comença en el període de desenvolupament i inclou limitacions en el **funcionament intel·lectual** i en el **comportament adaptatiu**.



FUNCIONAMENT INTEL·LECTUAL

Puntuacions situades 2 desviacions típiques o més per sota del nivell de la mitjana poblacional.



COMPORTAMENT ADAPTATIU

Existència d'un domini suficientment alterat com per requerir suports continuats.



INICI PRIMERENC

Inici durant el període de desenvolupament.

2.1. ETIQUETES DIAGNÒSTIQUES EN EL DSM-5

RETARD GLOBAL DEL DESENVOLUPAMENT (APA, 2013)



RETARD GLOBAL DEL DESENVOLUPAMENT

Categoria diagnòstica reservada per als individus **menors** de **5 anys** quan el nivell de gravetat clínica no pot valorar-se fiablement durant la infància.



FITES

No s'acompleixen les fites del desenvolupament esperades.



AVALUACIÓ

Incapacitat de realitzar una valoració sistemàtica.



REVISIÓ

Tornar a valorar després d'un període de temps.

2.1. ETIQUETES DIAGNÒSTIQUES EN EL DSM-5

DSM-IV-TR I DSM-5 (APA, 2002; 2013)

DSM-IV-TR

El nivell de gravetat s'especificava segons en els rangs del **quocient intel·lectual**.



DSM-5

El nivell de gravetat s'especifica segons el **funcionament adaptatiu**.

2.1. ETIQUETES DIAGNÒSTIQUES EN EL DSM-5

DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL NO ESPECIFICADA (APA, 2013)



DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL NO ESPECIFICADA

Categoria diagnòstica reservada per als individus **majors** de **5 anys** quan la valoració del grau de discapacitat intel·lectual és difícil.



DIFICULTATS

Existència de problemes sensorials, discapacitat motora o trastorns mentals.



ÚS

Només s'utilitza en circumstàncies excepcionals.



REVISIÓ

Tornar a valorar després d'un període de temps.

2.2. NIVELLS DE GRAVETAT

CLASSIFICACIÓ SEGONS EL DSM 5 (APA, 2013)



① DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL LLEU

② DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL MODERADA

③ DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL GREU

④ DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL PROFUNDA

2.2. NIVELLS DE GRAVETAT

NIVELL LLEU (APA, 2013)

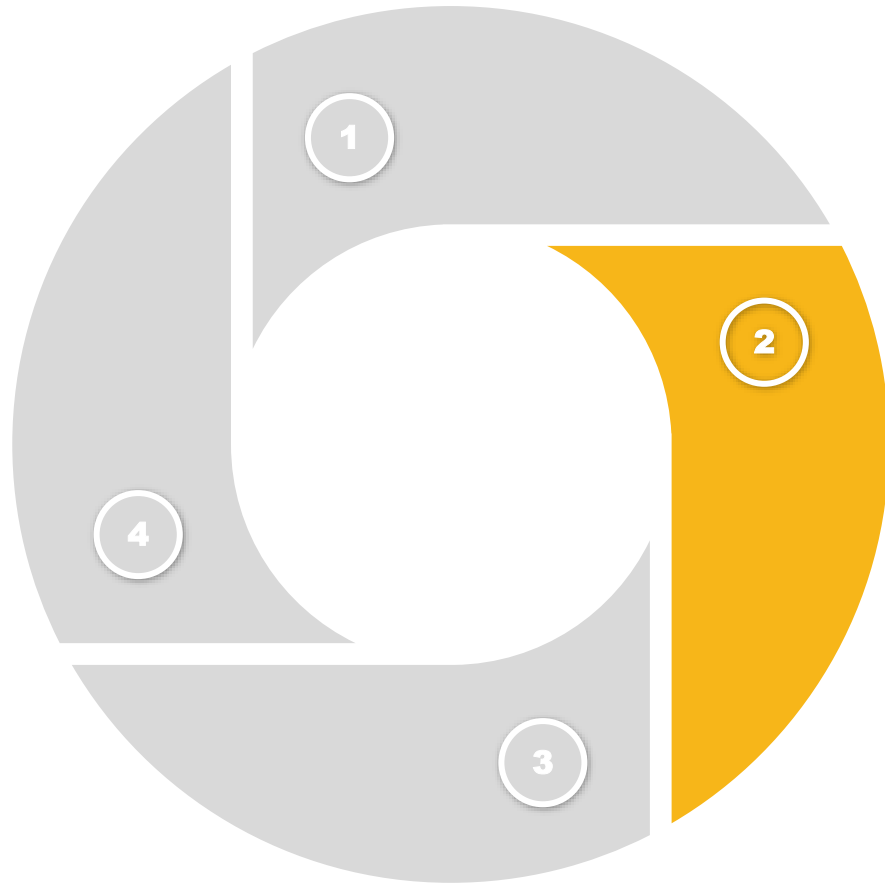


① DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL LLEU

- **ÀREA CONCEPTUAL:** **dificultats** en l'aprenentatge d'habilitats acadèmiques.
- **ÀREA SOCIAL:** **immaduresa** en les relacions socials, pobre judici social, dificultats amb la regulació emocional i el **llenguatge concret**.
- **ÀREA PRÀCTICA:** **suports** per realitzar les **AVD** més **complexes** i bon acompliment laboral en treballs amb pocs requeriments conceptuals.

2.2. NIVELLS DE GRAVETAT

NIVELL MODERAT (APA, 2013)

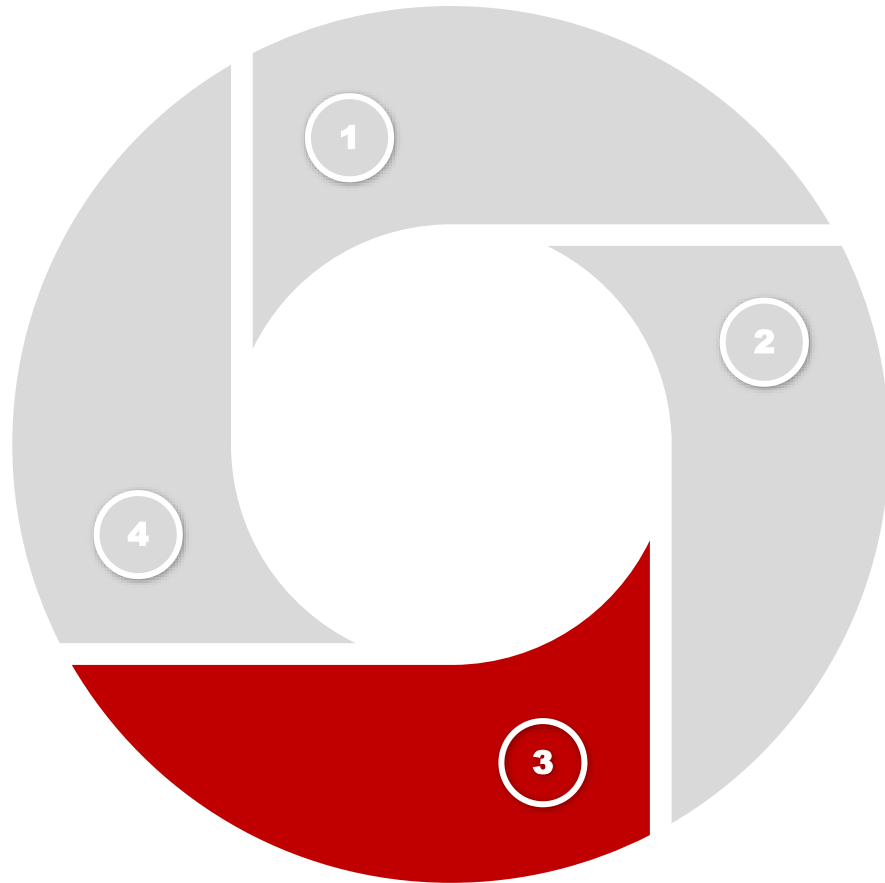


2 DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL MODERADA

- **ÀREA CONCEPTUAL:** el **progrés** amb el llenguatge, la lectura, l'escriptura i el càlcul es produeix **lentament**.
- **ÀREA SOCIAL:** **suports** per **comunicar-se** amb èxit i capacitat per crear amistats satisfactòries i/o tindre relacions romàntiques.
- **ÀREA PRÀCTICA:** capacitat per cuidar de les seues necessitats personals i bon **acompliment laboral** en treballs amb pocs requeriments conceptuals i comunicatius.

2.2. NIVELLS DE GRAVETAT

NIVELL SERVER (APA, 2013)

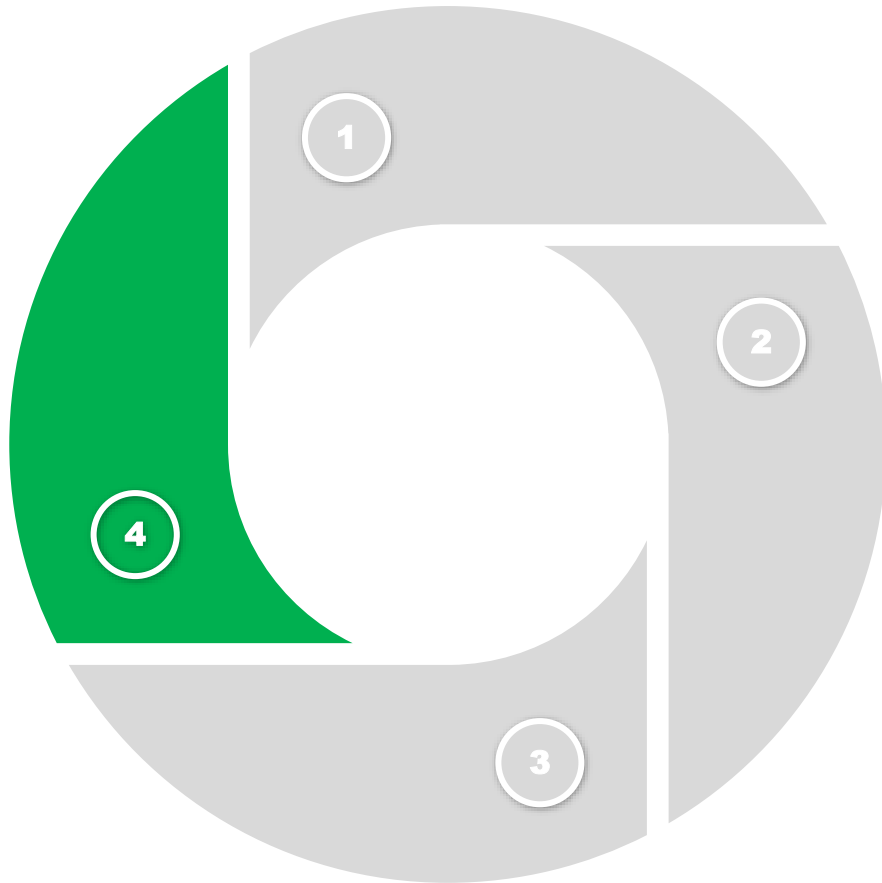


3 DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL SEVERA

- ÀREA CONCEPTUAL: **escassa comprensió** del llenguatge escrit, de les quantitats, del temps i dels diners.
- ÀREA SOCIAL: **llenguatge expressiu** prou **limitat** en termes de gramàtica i vocabulari i bona comprensió de la parla senzilla.
- ÀREA PRÀCTICA: **suports** per realitzar totes les activitats de la vida diària.

2.2. NIVELLS DE GRAVETAT

NIVELL PROFUND (APA, 2013)



4 DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL PROFUNDA

- **ÀREA CONCEPTUAL:** capacitat per **utilitzar objectes** dirigits a l'autocura, el treball o l'oci.
- **ÀREA SOCIAL:** capacitat per expressar desitjos i emocions mitjançant estratègies de **comunicació no-verbal** i relacionar-se amb familiars i cuidadors.
- **ÀREA PRÀCTICA:** gran **dependència** d'altres per realitzar totes les activitats de la vida diària.

2.3. ETIQUETES DIAGNÒSTIQUES DE LA CIM-11

CLASSIFICACIÓ SEGONS LA CIM-11 (OMS, 2018)

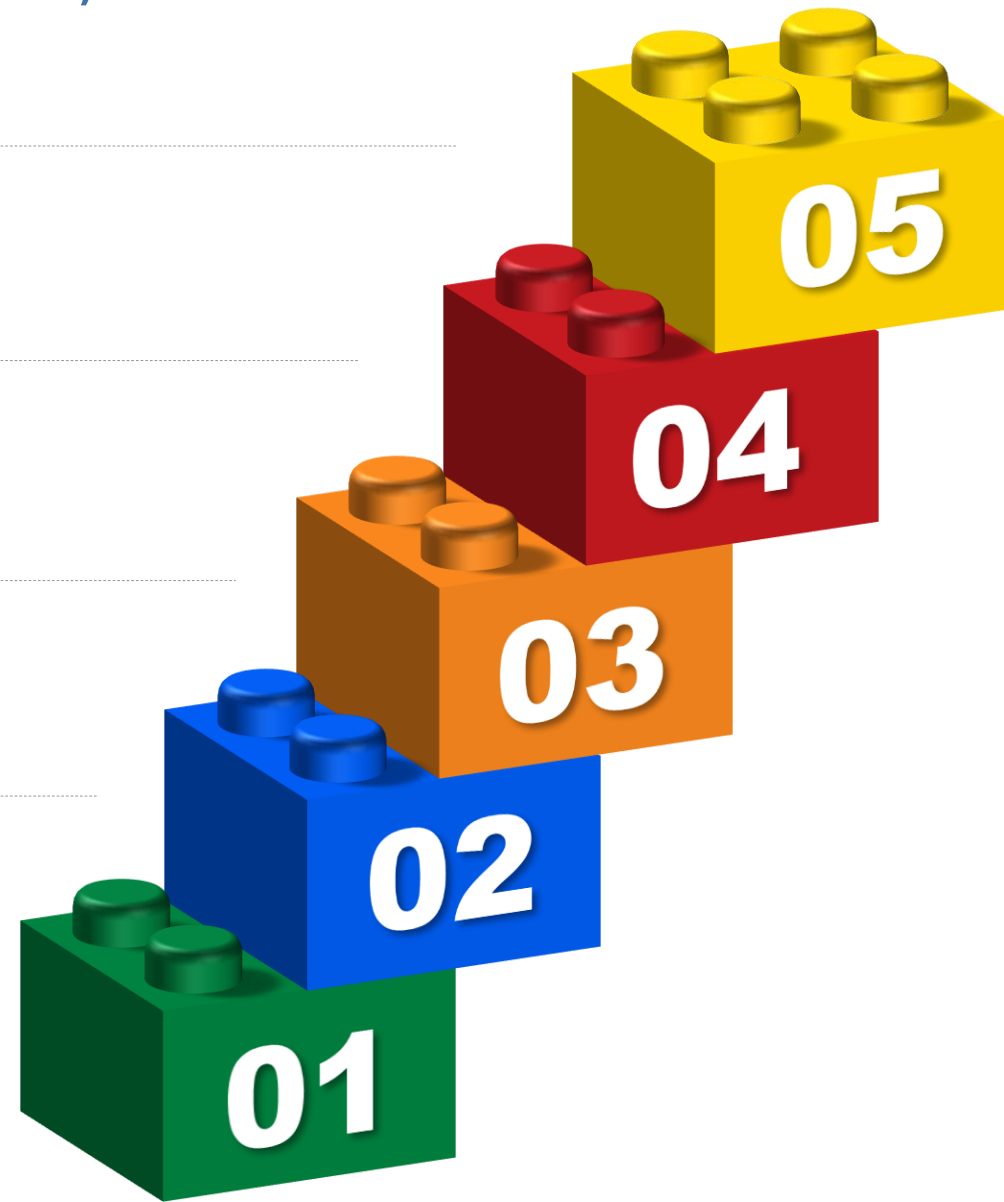
PROVISIONAL
Menors de 4 anys o impossibilitat d'avaluar per deficiències sensorials o físiques

PROFUND
4 o més desviacions típiques per sota de la mitjana

GREU
4 o més desviacions típiques per sota de la mitjana

MODERAT
3 o 4 desviacions típiques per sota de la mitjana

LLEU
2 o més desviacions típiques per sota de la mitjana





3

TÈCNIQUES I INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

3.1. FUNCIONAMENT INTEL·LECTUAL

3.2. CONDUCTA ADAPTATIVA

3.3. SALUT, PARTICIPACIÓ I CONTEXT

3.1. FUNCIONAMENT INTEL·LECTUAL

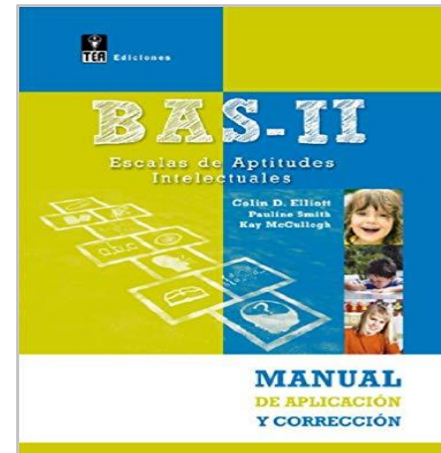
INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS



WPPSI-IV I WISC-V

D. WECHSLER (2011; 2014)

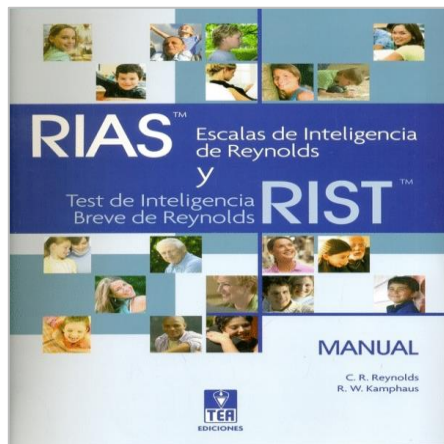
- Comprensió verbal
- Visuoespacial i raonament fluid
- Memòria de treball
- Velocitat de processament



BAS-II

C. D. ELLIOTT ET AL. (2011)

- Índex verbal
- Raonament perceptiu
- Raonament no-verbal
- Índex espacial



RIAS I RIST

R. W. KAMPHAUS I R. REYNOLS (2013)

- Intel·ligència general
- Memòria general
- Intel·ligència verbal
- Intel·ligència no-verbal



K-BIT

A. S. KAUFMAN I N. L. KAUFMAN (2011)

- Vocabulari
- Matrius

3.1. FUNCIONAMENT INTEL·LECTUAL

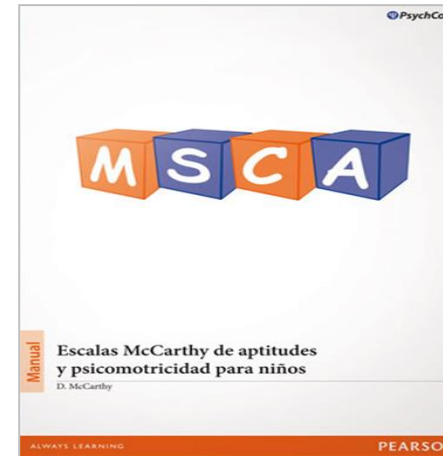
INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS



BATTELLE

J. NEWBORG, J. R. STOCK I L. WNEK (2011)

- Escala personal/social
- Escala adaptativa
- Escala motora
- Escala comunicativa
- **Escala cognitiva**



MCCARTHY

D. MCCARTHY (2011)

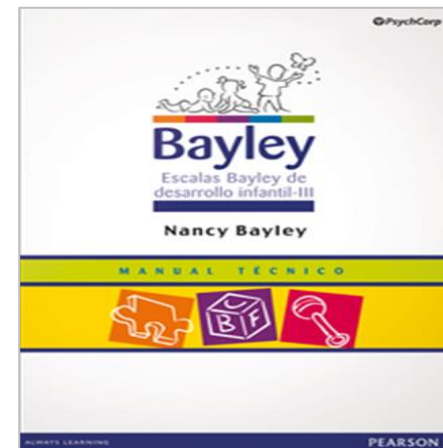
- Escala verbal
- Escala numèrica
- Escala de memòria
- **Escala general cognitiva**
- Escala de motricitat



TONI-4

L. BROWN I COLS. (2019)

- Intel·ligència no-verbal



BAYLEY-III

N. BAYLEY (2015)

- **Escala cognitiva**
- Escala motora
- Escala de llenguatge

3.1. FUNCIONAMENT INTEL·LECTUAL

WPPSI-IV. ESCALA D'INTEL·LIGÈNCIA DE WECHSLER PER A PREESCOLAR



WPPSI-IV. ESCALA D'INTEL·LIGÈNCIA DE WECHSLER PER A PREESCOLAR

D. WECHSLER (2011)

- **OBJECTIU:** Avaluació de la capacitat intel·lectual en xiquets i xiquetes.
- **EDAT:** entre 2:6 i 7:7 anys
- **APLICACIÓ:** individual

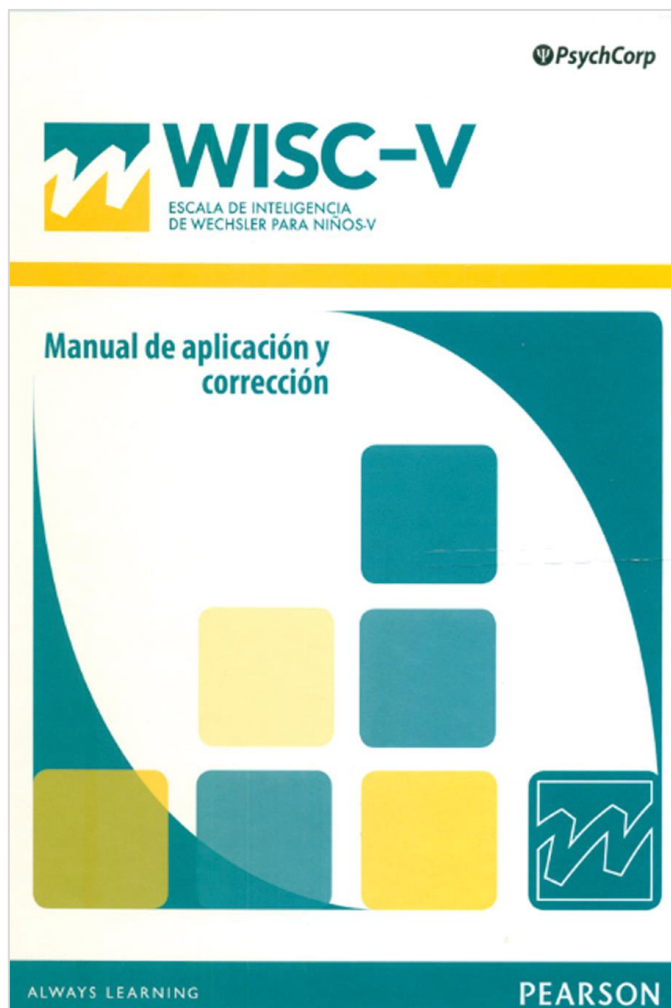
Resumen de las puntuaciones compuestas

Escala		Suma de puntuaciones escalares	Puntuación compuesta	Rango percentil	95% Intervalo de confianza	Clasificación cualitativa	ETM
Comprensión verbal	ICV	24	111	77	101-118	Medio-alto	4.97
Visoespacial	IVE	32	135	99	123-140	Muy alto	3.97
Razonamiento fluido	IRF	28	123	94	114-129	Alto	4.24
Memoria de trabajo	IMT	30	127	96	117-133	Alto	4.50
Velocidad de procesamiento	IVP	27	119	90	108-126	Medio-alto	5.20
Escala total	CIT	93	124	95	117-129	Alto	3.00

Figura 2. Exemple de perfil de resultats del WPPSI-IV (Wechsler, 2011)

3.1. FUNCIONAMENT INTEL·LECTUAL

WISC-V. ESCALA D'INTEL·LIGÈNCIA DE WECHSLER PER A XIQUETS



WISC-V. ESCALA D'INTEL·LIGÈNCIA DE WECHSLER PER A XIQUETS

D. WECHSLER (2014)

- **OBJECTIU:** Avaluació de la capacitat intel·lectual en xiquets i xiquetes.
- **EDAT:** entre 6:00 i 16:11 anys
- **APLICACIÓ:** individual

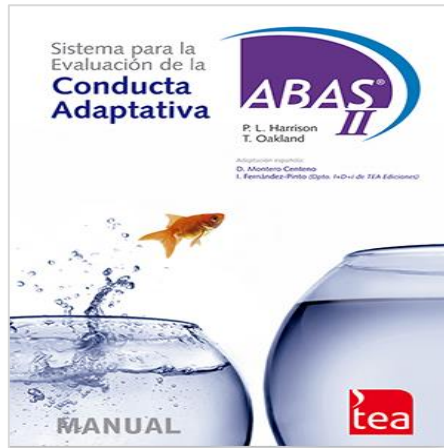
Resumen de las puntuaciones compuestas

Escala		Suma de puntuaciones escalares	Puntuación compuesta	Rango percentil	95% Intervalo de confianza	Clasificación cualitativa	ETM
Comprensión verbal	ICV	24	111	77	101-118	Medio-alto	4.97
Visoespacial	IVE	32	135	99	123-140	Muy alto	3.97
Razonamiento fluido	IRF	28	123	94	114-129	Alto	4.24
Memoria de trabajo	IMT	30	127	96	117-133	Alto	4.50
Velocidad de procesamiento	IVP	27	119	90	108-126	Medio-alto	5.20
Escala total	CIT	93	124	95	117-129	Alto	3.00

Figura 3. Exemple de perfil de resultats del WISC-V (Wechsler, 2014)

3.2. CONDUCTA ADAPTATIVA

INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS



ABAS-II

P. L. HARRISON I T. OAKLAND (2013)

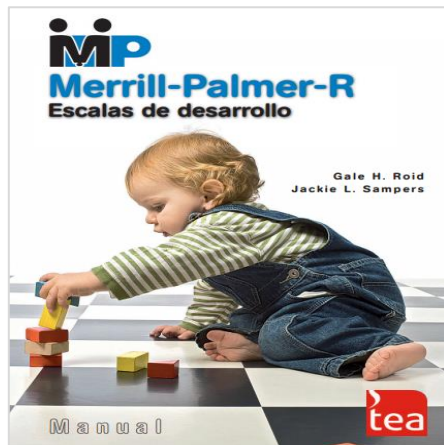
- Domini conceptual
- Domini social
- Domini pràctic
- Conducta adaptativa general



BATELLE

J. NEWBORG I COLS. (2011)

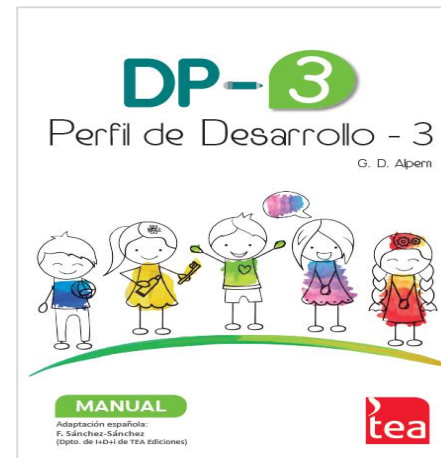
- Conducta adaptativa
- Personal i social
- Motricitat
- Comunicació
- Cognició



MERRILL-PALMER

G. H. ROID I J. L. SAMPERS (2011)

- Conducta adaptativa
- Cognició
- Llenguatge i comunicació
- Motricitat
- Social i emocional



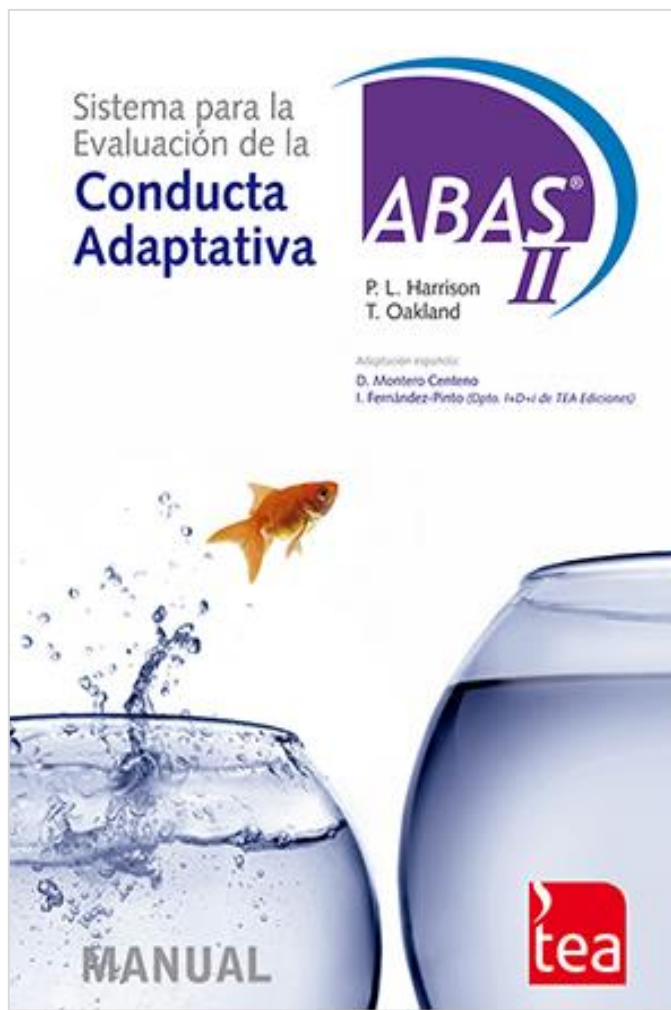
DP-3

G. D. ALPERN (2018)

- Conducta adaptativa
- Motricitat
- Socioemocional
- Cognició
- Comunicació

3.2. CONDUCTA ADAPTATIVA

ABAS-II. SISTEMA D'AVALUACIÓ DE LA CONDUCTA ADAPTATIVA



ABAS-II. SISTEMA D'AVALUACIÓ DE LA CONDUCTA ADAPTATIVA

P. L. HARRISON I T. OAKLAND (2013)

- **OBJECTIU:** Avaluació de la capacitat intel·lectual en xiquets i xiquetes.
- **EDAT:** entre 0 i 89 anys
- **APLICACIÓ:** individual

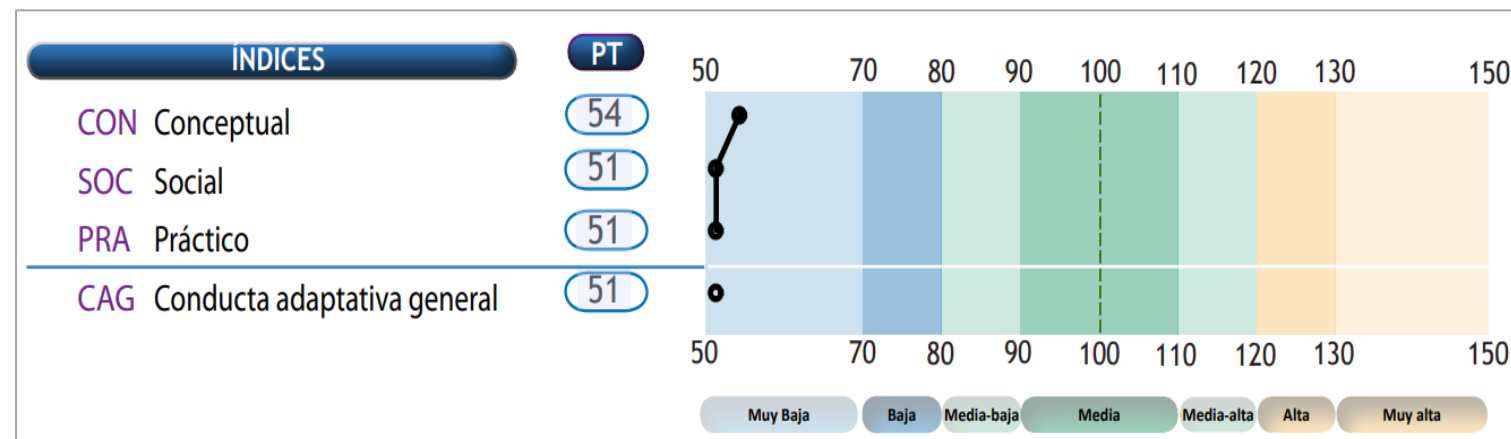


Figura 5. Exemple de perfil de resultats de l'ABAS-II (Harrison i Oakland, 2013)

3.2. CONDUCTA ADAPTATIVA

INVENTARI DE DESENVOLUPAMENT BATTELLE



INVENTARI DE DESENVOLUPAMENT BATTELLE

J. NEWBORG, M. V. DE LA CRUZ LÓPEZ I M. GONZÁLEZ CRIADO (2011)

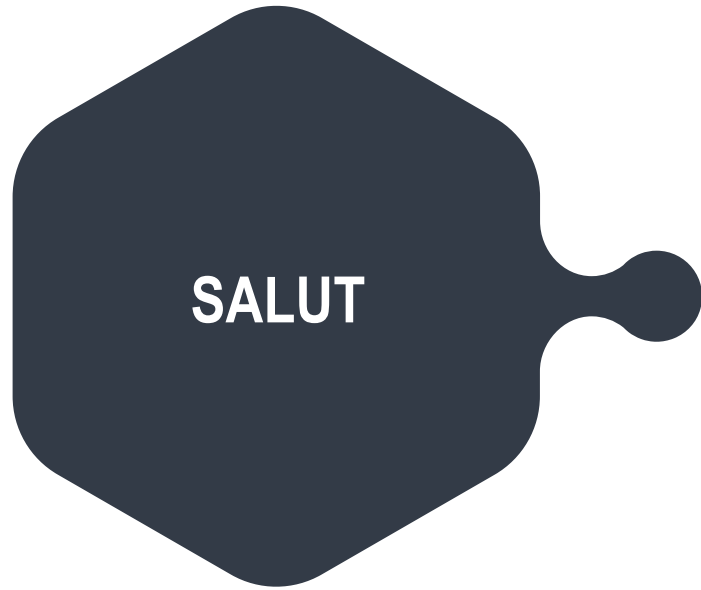
- **OBJECTIU:** Avaluació de les principals àrees del desenvolupament (conducta adaptativa).
- **EDAT:** entre 0 i 95 mesos.
- **APLICACIÓ:** individual

SUBÀREES DEL BATTELLE	Puntuació directa	Puntuació centil (Tablas N-2 a N-52)	Puntuació típica (Z, CI, ECN)	Edad equivalente en meses (Tablas N-53 a N-65)	Z											
					-5.0	-4.0	-3.0	-2.0	-1.0	0.0	+1.0	+2.0	+3.0	+4.0	+5.0	
					T	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
					ECN	-55	-54	-53	-48	-29	+50	+71	+92	+113	+134	+155
PERSONAL/SOCIAL	Interacción con el adulto	30	30	-0.52												
	Expresión de sentimientos/afecto	13	2	-2.05												
	Autoconcepto	13	13	-1.13												
	Interacción con los compañeros	0	1	-2.33												
	Colaboración	2	6	-1.56												
	Rol social	1	5	-1.64												
	TOTAL PERSONAL/SOCIAL	59	1	-2.33	18											
ADAPTATIVA	Atención	17	21	-0.81												
	Comida	23	33	-0.44												
	Vestido	10	35	-0.39												
	Responsabilidad personal	3	21	-0.81												
	Aseo	6	43	-0.05												
	TOTAL ADAPTATIVA	59	37	-0.33	28											

Figura 6. Exemple de perfil de resultats de l'Inventari BATTELLE (Newborg et al., 2011)

3.3. SALUT, PARTICIPACIÓ I CONTEXT

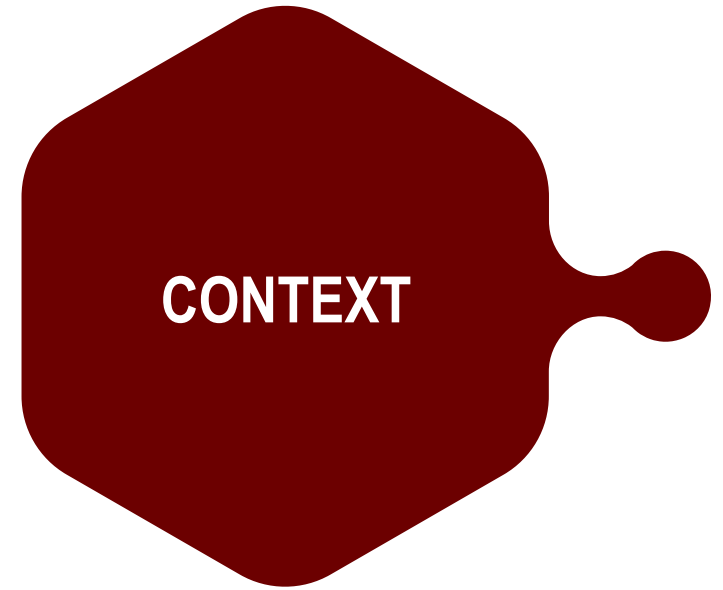
TÈCNIQUES I INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ



Escales i inventaris específics



Observació directa



Observació directa
Entrevista

4

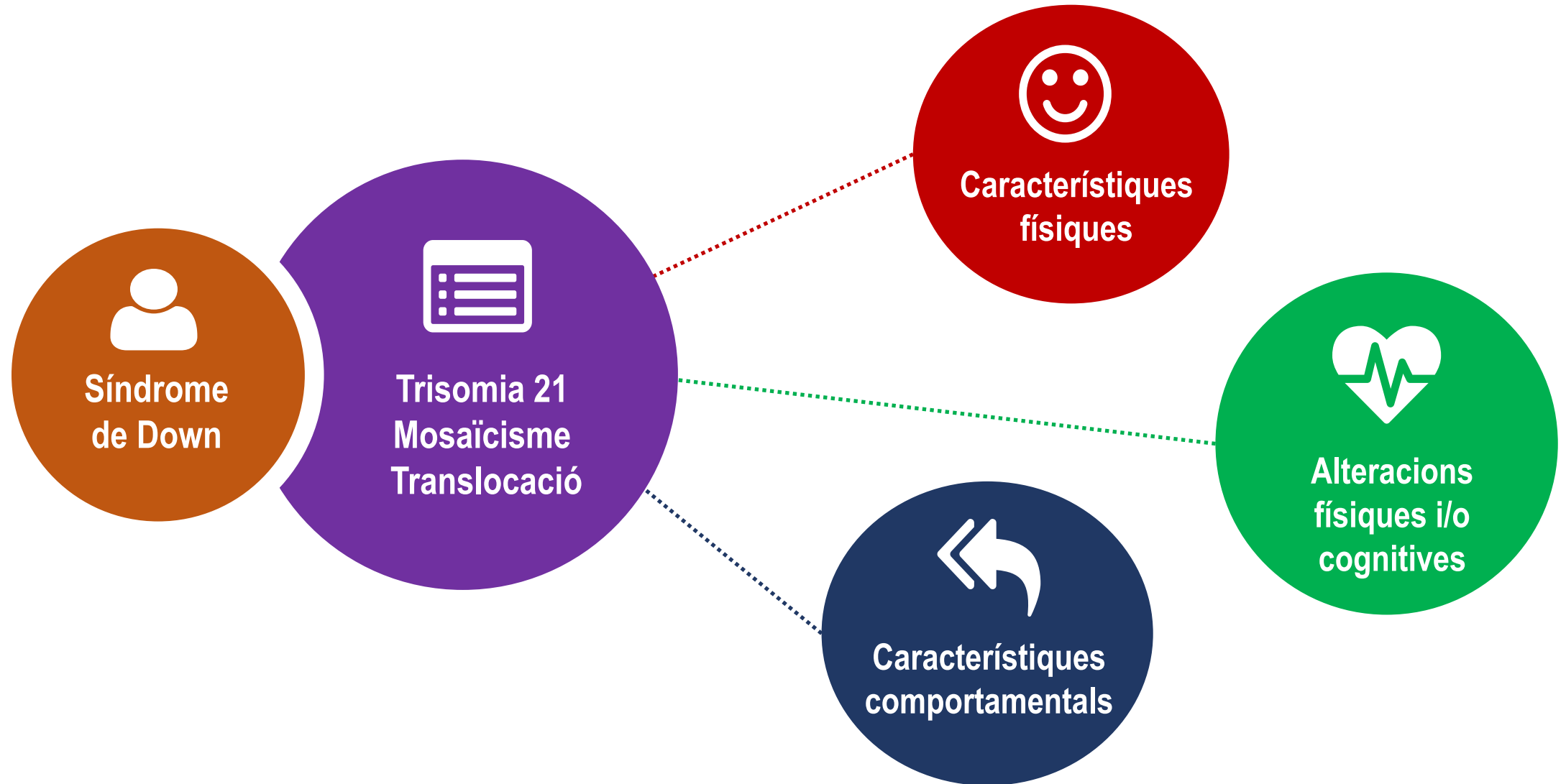
CONDUCTA ADAPTATIVA I RESPOSTA EDUCATIVA

4.1. FENOTIP CONDUCTUAL

4.2. RESPOSTA EDUCATIVA

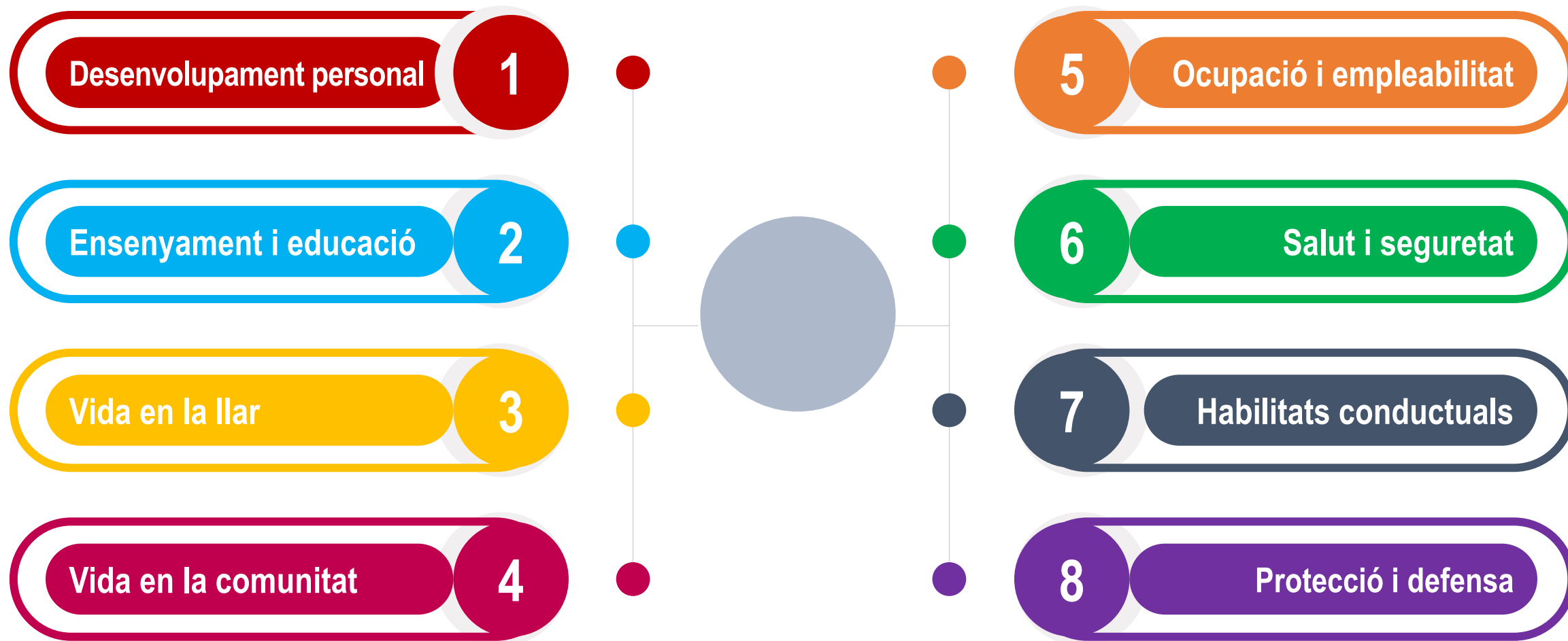
4.1. FENOTIP CONDUCTUAL

SÍNDROME DE DOWN (HODAPP I DYKENS, 2004)



4.2. RESPOSTA EDUCATIVA

ÀREES D'INTERVENCIÓ (LUCKASSON, 2002)



5

LLENGUATGE I RESPOSTA EDUCATIVA

5.1. ÀREA FONÈTICA I FONOLÒGICA

5.2. ÀREA SEMÀNTICA

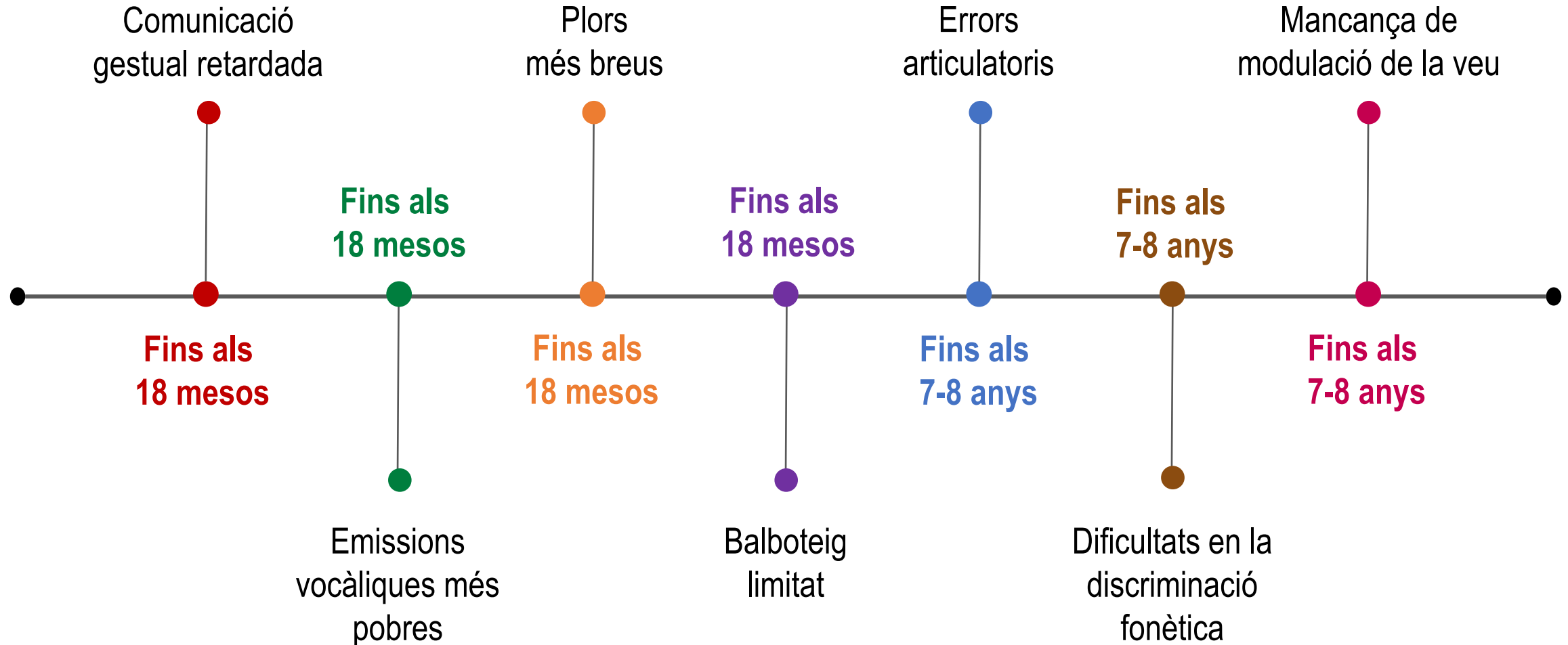
5.3. ÀREA MORFOLÒGICA I SINTÀCTICA

5.4. ÀREA PRAGMÀTICA

5.5. SISTEMES DE COMUNICACIÓ AUGMENTATIVA

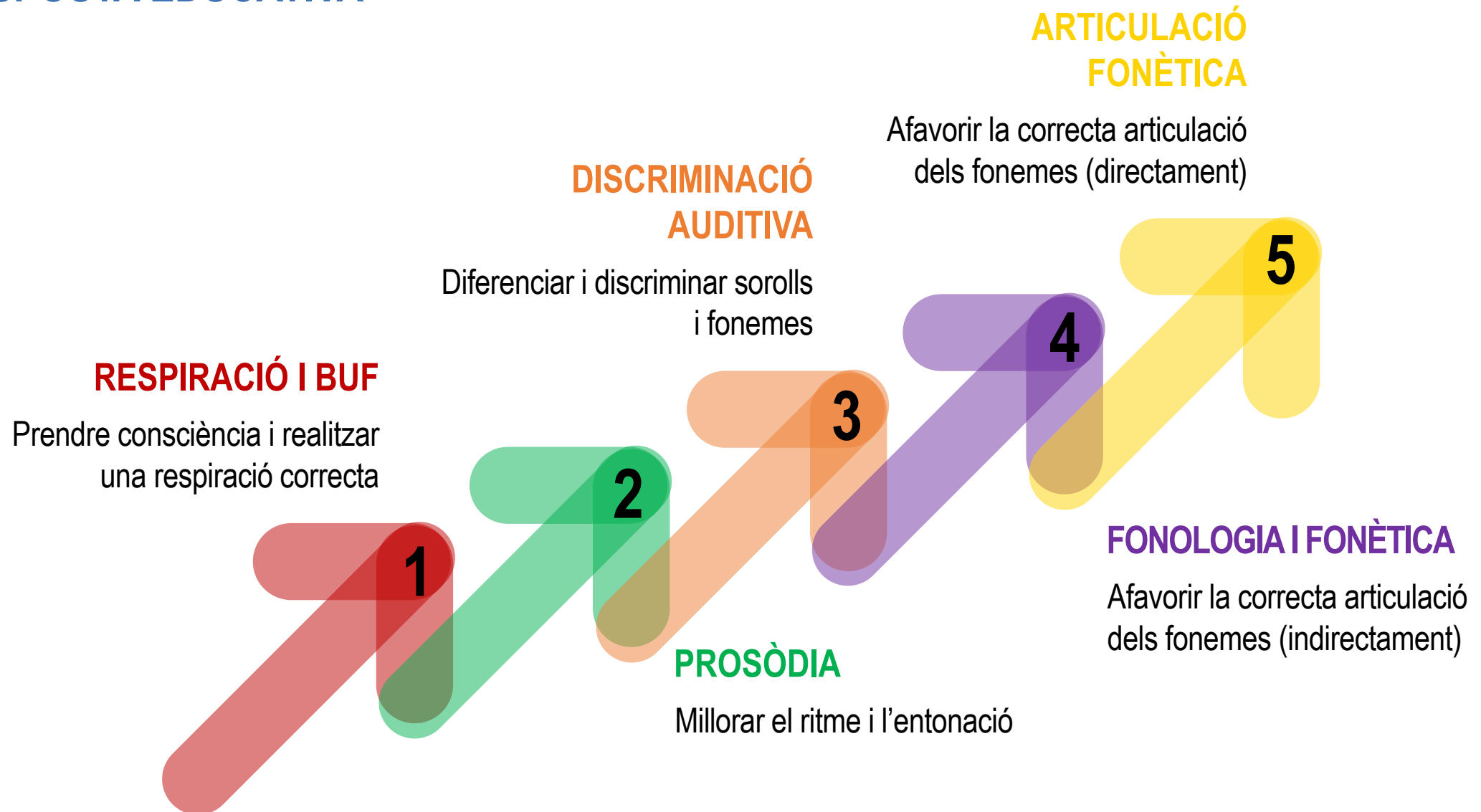
5.1. ÀREA FONÈTICA I FONOLÒGICA

CARACTERÍSTIQUES DEL DESENVOLUPAMENT



5.1. ÀREA FONÈTICA I FONOLÒGICA

RESPOSTA EDUCATIVA



5.1. ÀREA FONÈTICA I FONOLÒGICA

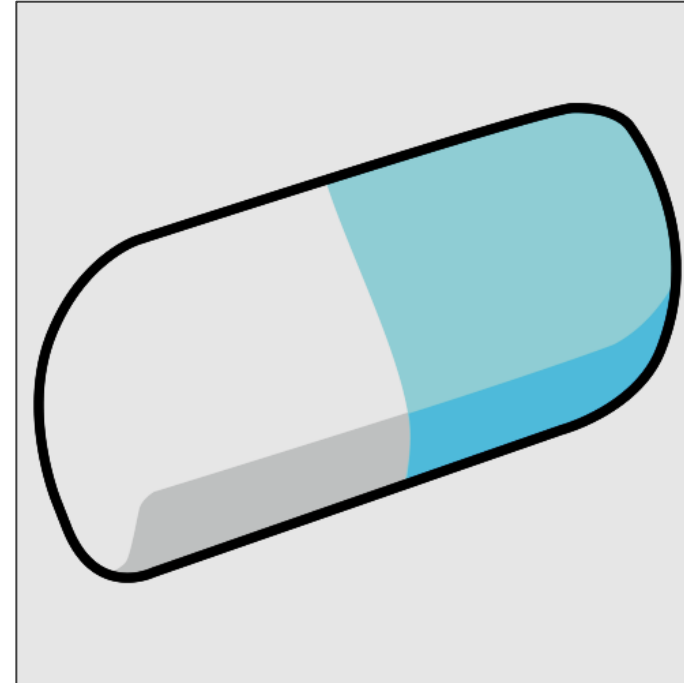
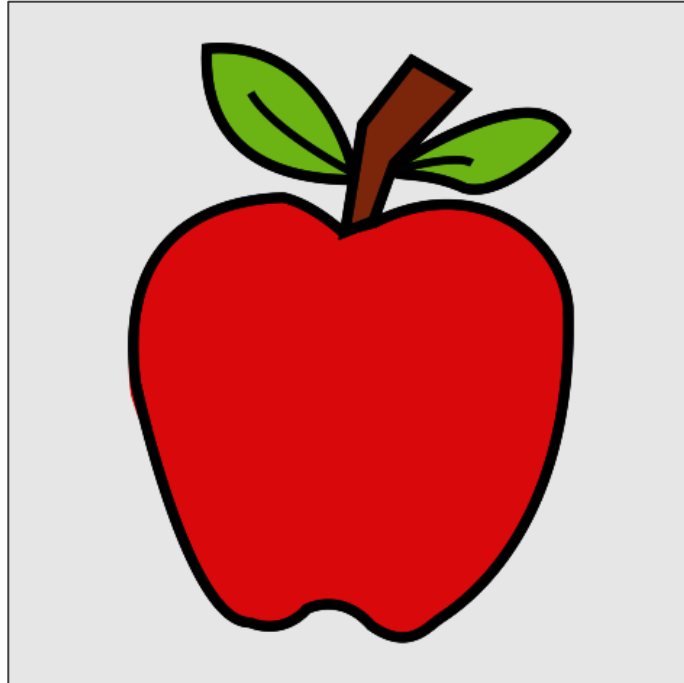
DISCRIMINACIÓ AUDITIVA



Quin so has escoltat?
(so d'un aplaudiment)

5.1. ÀREA FONÈTICA I FONOLÒGICA

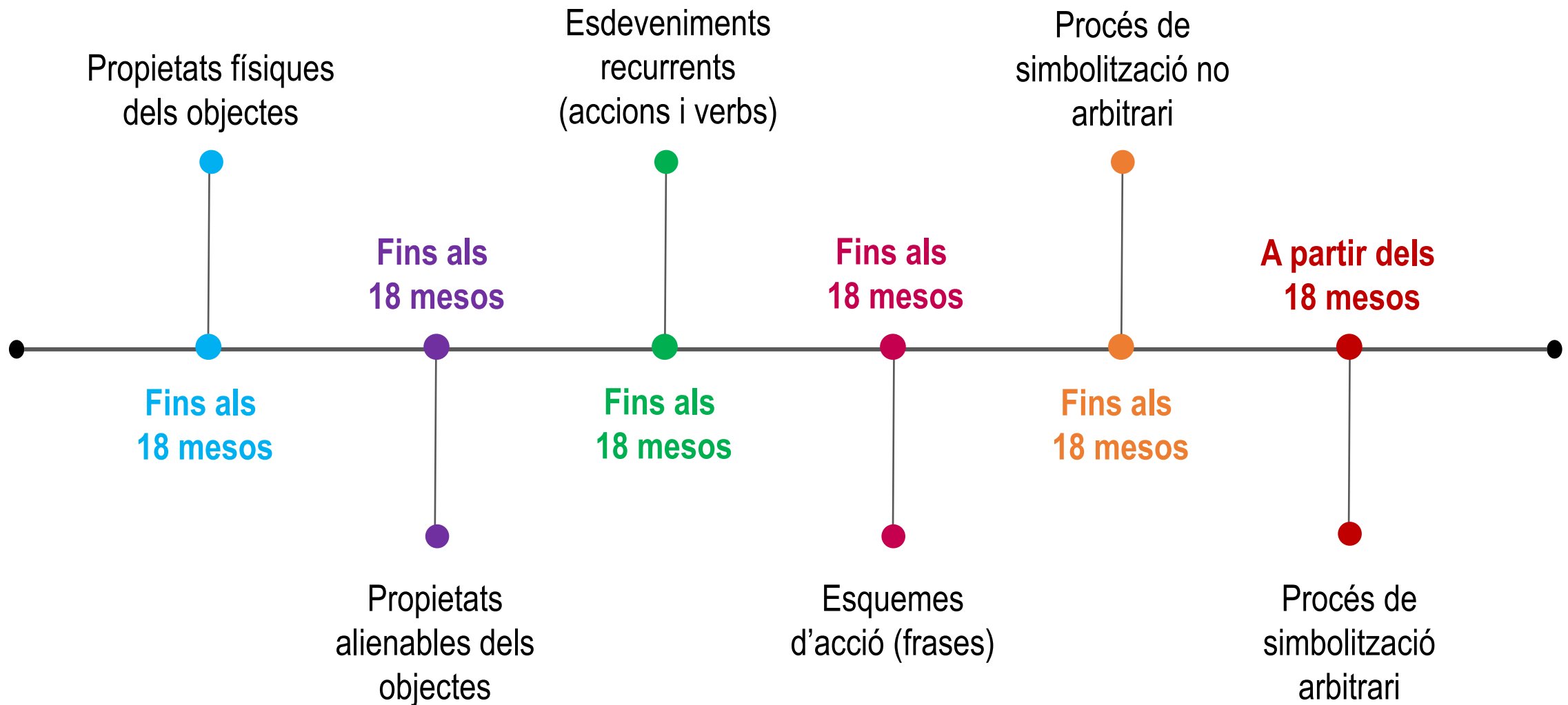
DISCRIMINACIÓ AUDITIVA



Quin dibuix representa la paraula escoltada?
(fonema /p/ en posicions diferents)

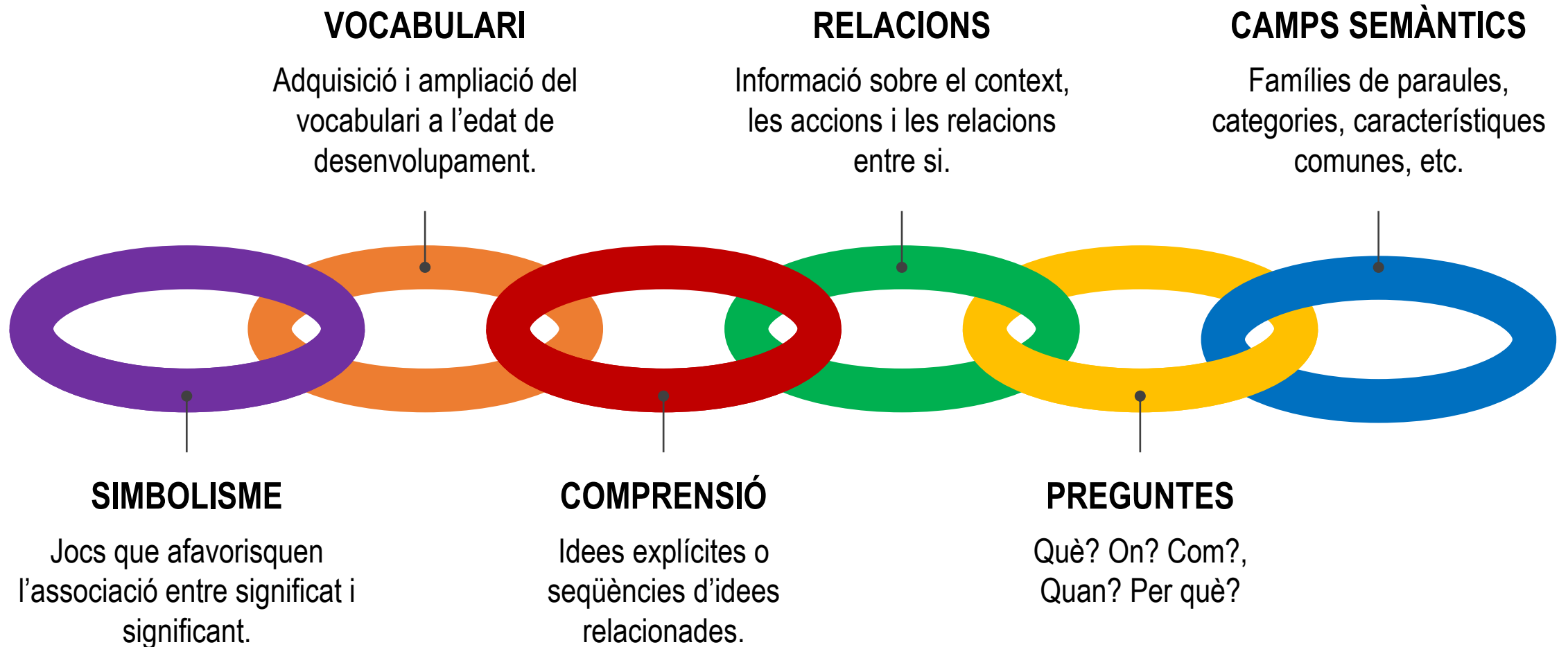
5.2. ÀREA SEMÀNTICA

CARACTERÍSTIQUES DEL DESENVOLUPAMENT



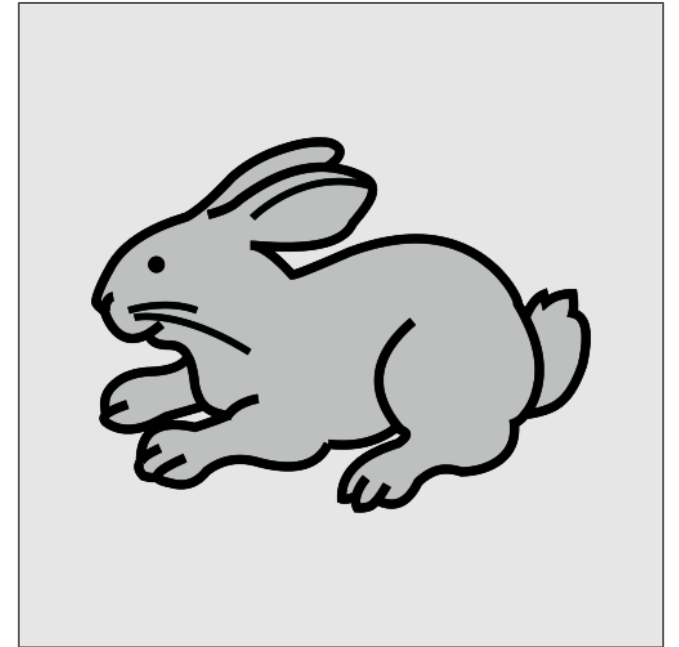
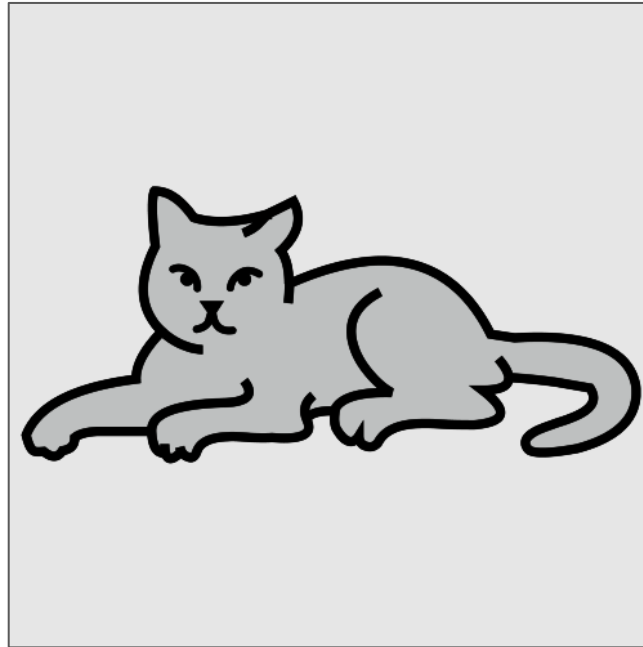
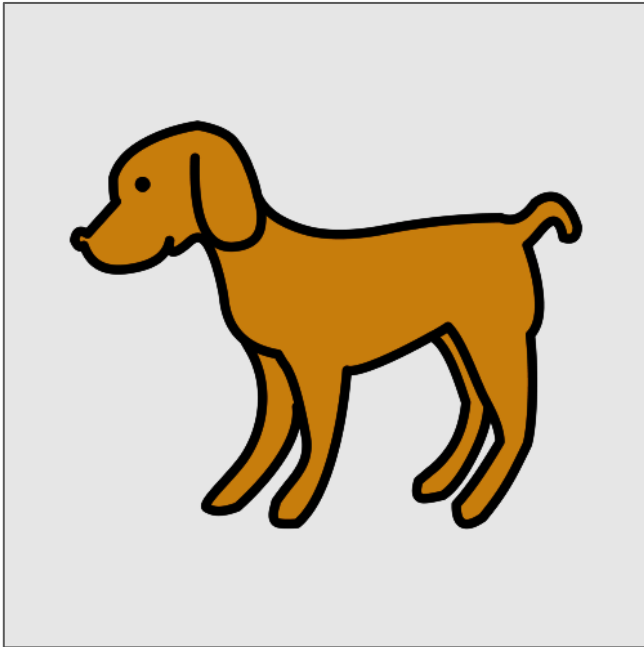
5.2. ÀREA SEMÀNTICA

RESPOSTA EDUCATIVA



5.2. ÀREA SEMÀNTICA

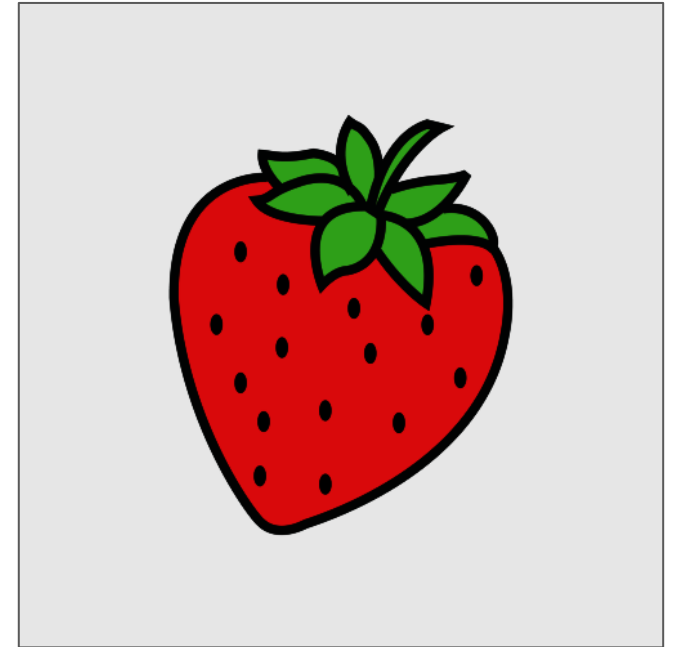
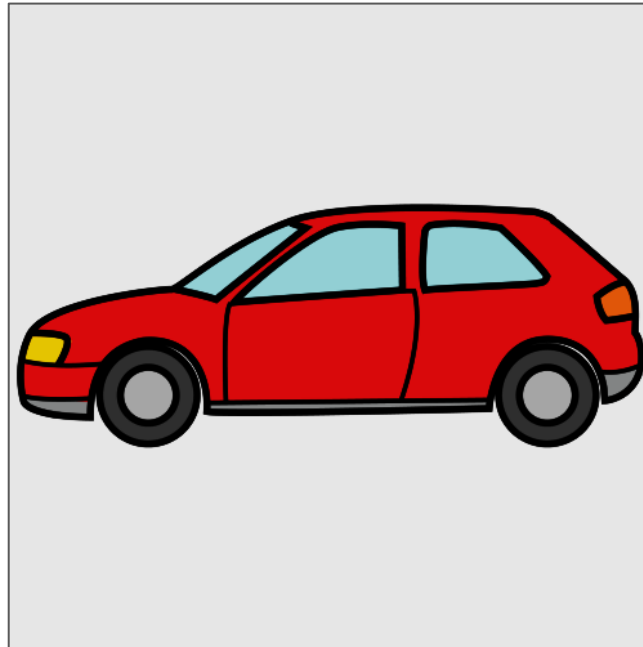
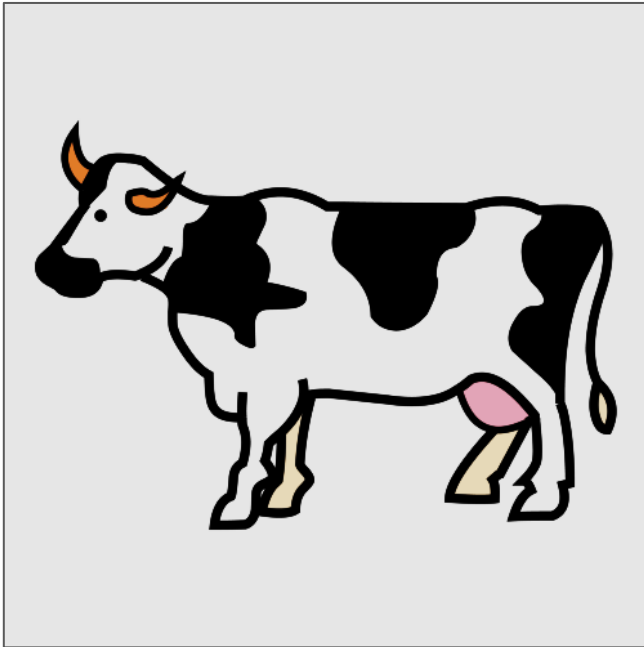
VOCABULARI



Posa el teu dit sobre «gat»
(vocabulari comprensiu)

5.2. ÀREA SEMÀNTICA

VOCABULARI



Què veus ací?
(vocabulari expressiu)

5.2. ÀREA SEMÀNTICA

CAMPS SEMÀNTICS

NOMS D'ANIMALS

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

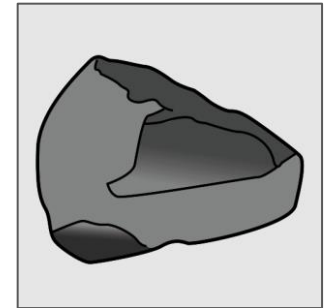
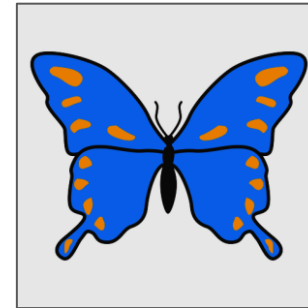
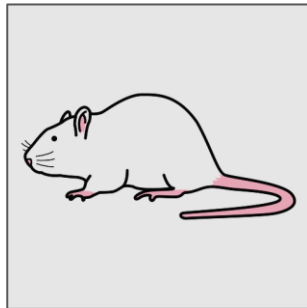
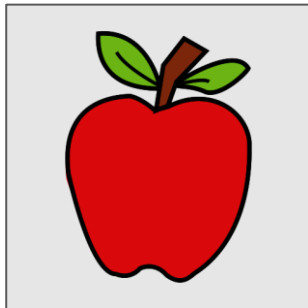
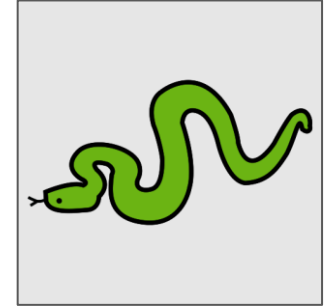
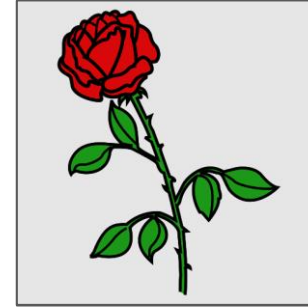
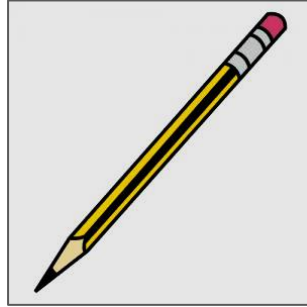
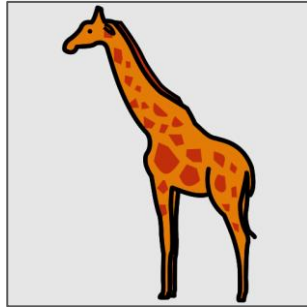
NOMS DE COLORS

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Digues tots els noms «*d'animals*» que se t'ocórreguen
(treballar una categoria semàntica)

5.2. ÀREA SEMÀNTICA

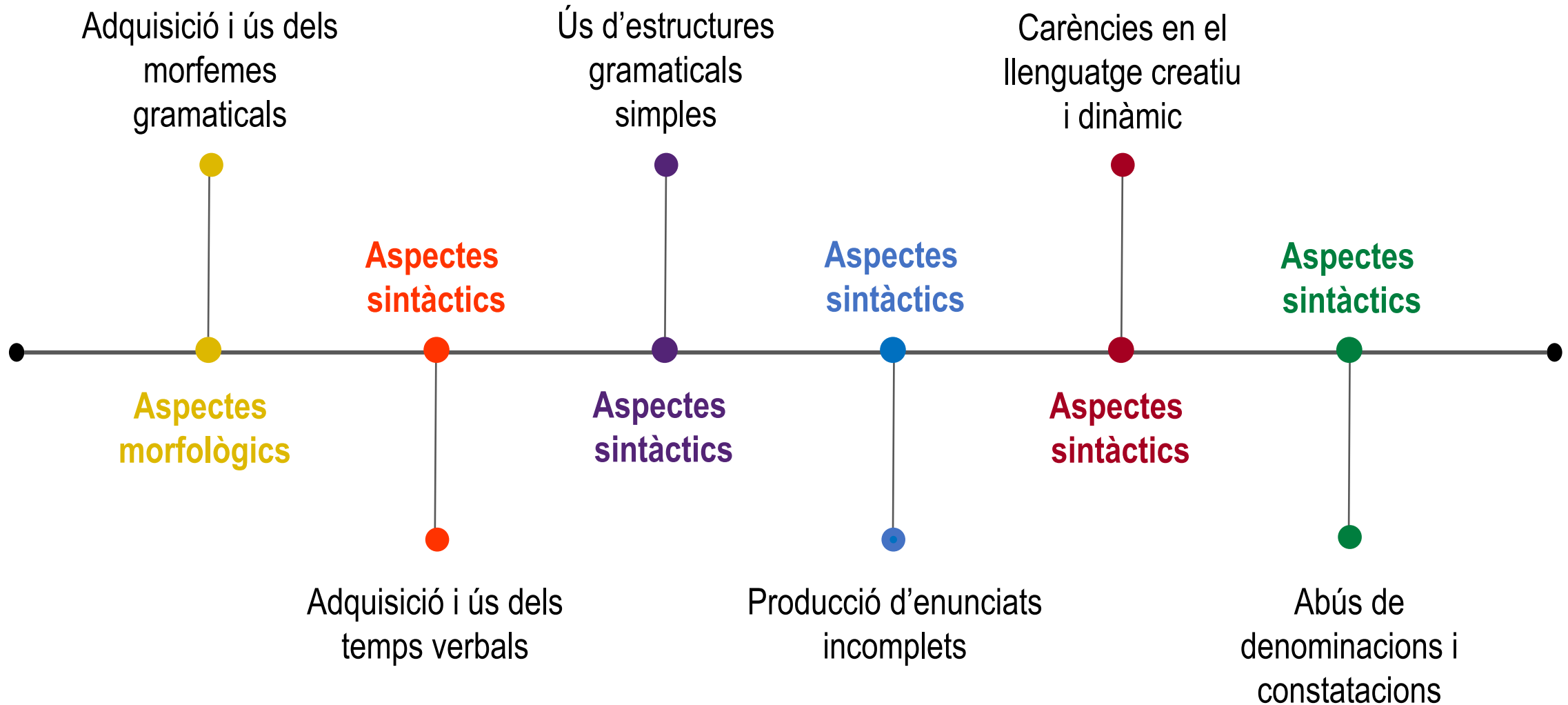
CAMPS SEMÀNTICS



Dona'm totes les imatges que siguen «*animals*»
(treballar una categoria semàntica)

5.3. ÀREA MORFOLÒGICA I SINTÀCTICA

CARACTERÍSTIQUES DEL DESENVOLUPAMENT



5.3. ÀREA MORFOLÒGICA I SINTÀCTICA

RESPOSTA EDUCATIVA

TANCAMENT GRAMATICAL

Completar la frase amb la paraula mancant.

TEMPS VERBALS

Treballar els diversos temps verbals associant-los a accions passades, presents o futures.

SEQÜENCIACIÓ TEMPORAL

Seqüenciar històries i narracions en inici, nus i desenllaç.



GÈNERE I NOMBRE

Treballar la concordança entre el gènere i el nombre.

ORGANITZACIÓ SINTÀCTICA

Ampliar la longitud dels enunciats de forma progressiva.

5.3. ÀREA MORFOLÒGICA I SINTÀCTICA

TANCAMENT GRAMATICAL

- **Un gegant no és petit, un gegant és...**
- **Una pilota de futbol no és quadrada, una pilota de futbol és...**
- **El cel no és roig, el cel és...**
- **Una pedra no és blana, una pedra és...**
- **El sucre no és amarg, el sucre és...**

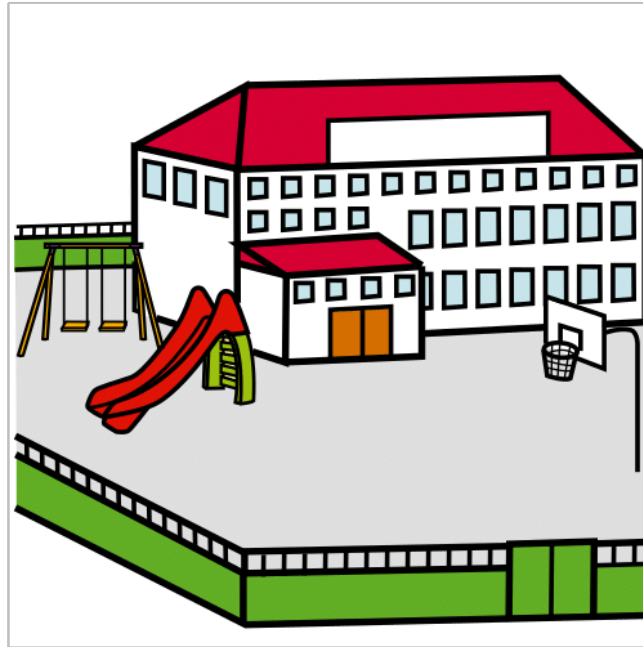
Jo comence una frase i tu l'acabes...
(treball d'idees relacionades)

5.3. ÀREA MORFOLÒGICA I SINTÀCTICA

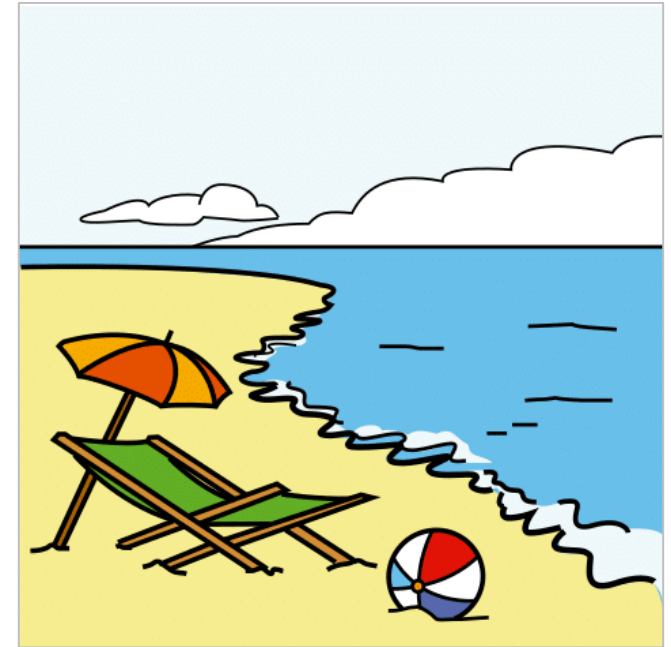
TEMPS VERBALS



AHIR
(passat)



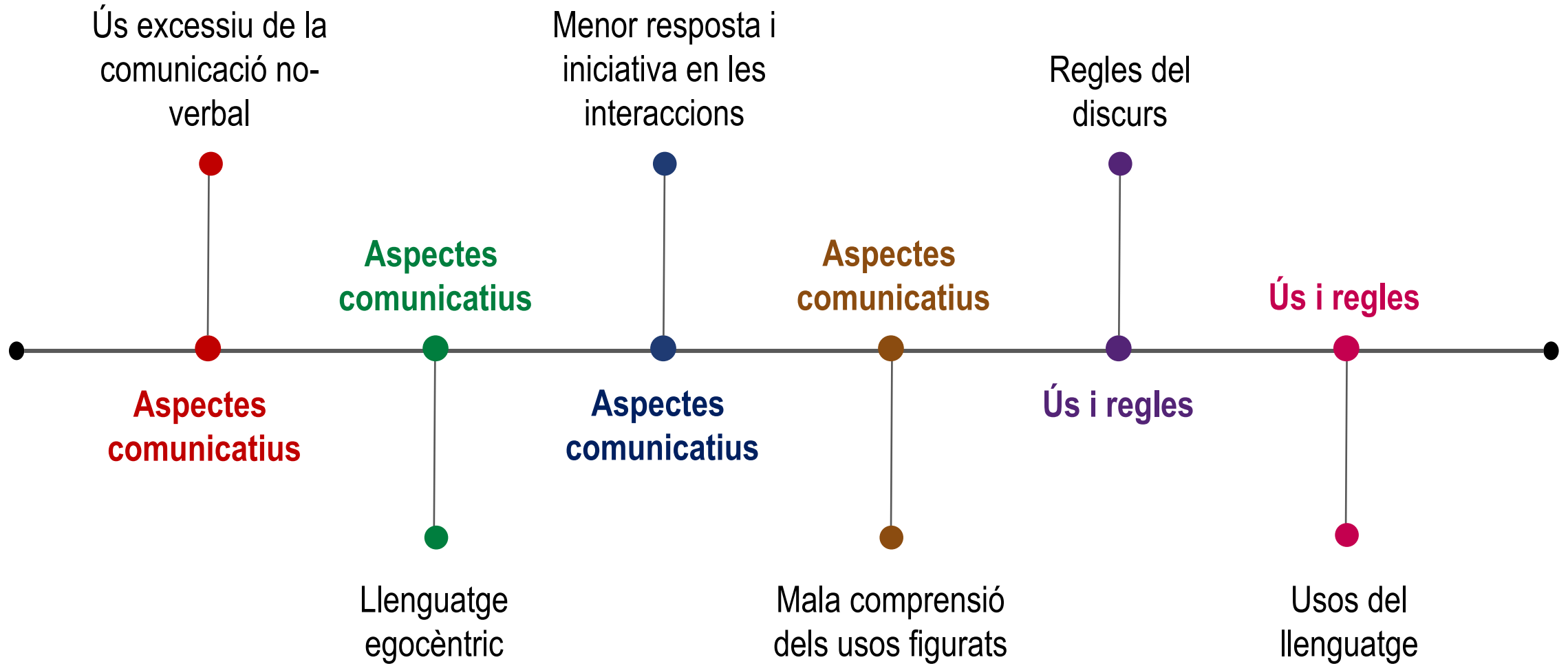
ARA
(present)



DEMÀ
(futur)

5.4. ÀREA PRAGMÀTICA

CARACTERÍSTIQUES DEL DESENVOLUPAMENT



5.4. ÀREA PRAGMÀTICA

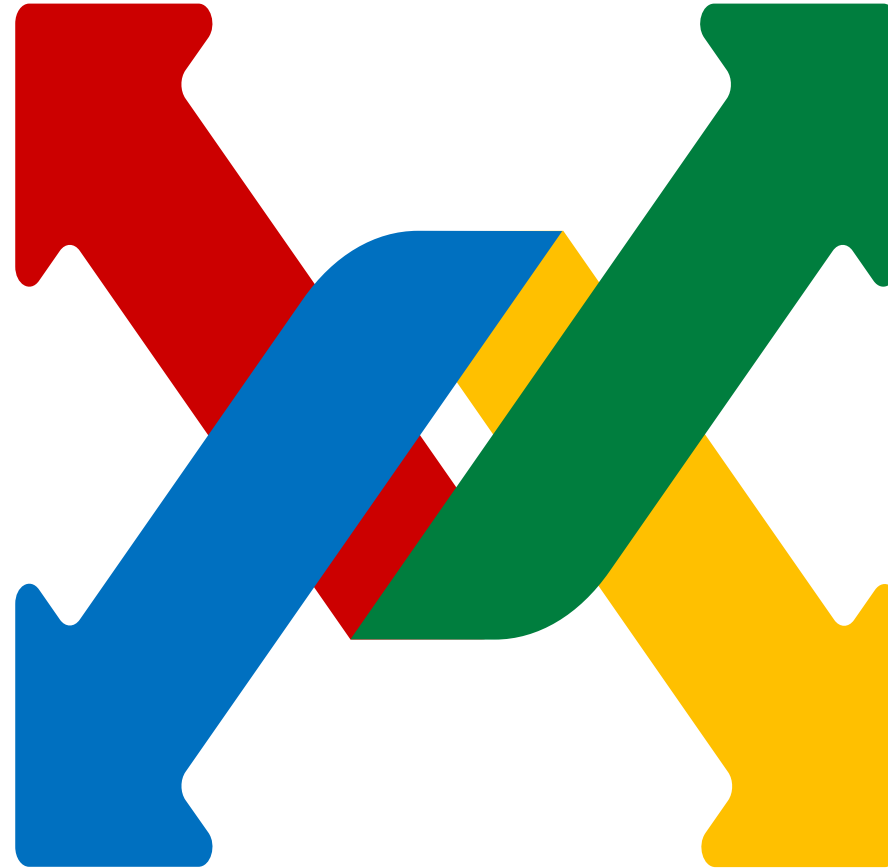
RESPOSTA EDUCATIVA

USOS DEL LLENGUATGE

- Verbalització de propòsits
- Participació en una conversa
- Formes de cortesia
- Relat d'experiències pròpies

HABILITATS SOCIALS

- Iniciar o tallar interaccions
- Expressió d'enuig o disconformitat
- Comunicació assertiva



MITJANS DE COMUNICACIÓ

- Correu electrònic
- Telèfon
- Aplicacions de missatgeria instantània

COMUNICACIÓ NO-VERBAL

- Expressions facials
- Gestos manuals
- Contacte visual

5.4. ÀREA PRAGMÀTICA

HABILITATS SOCIALS

Què faig si un/a company/a em fa una punyada?



Jo també el colpege.

Li ho dic a la mestra.



Si vull dir alguna cosa en classe:



Alce la mà i espere el meu torn.

Cride i parle en veu alta sense permís.



5.5. SISTEMES DE COMUNICACIÓ AUGMENTATIVA

SISTEMA PICTOGRÀFIC DE COMUNICACIÓ (MAYER, 1985)



1

Sistema de comunicació alternativa basat en pictogrames.

2

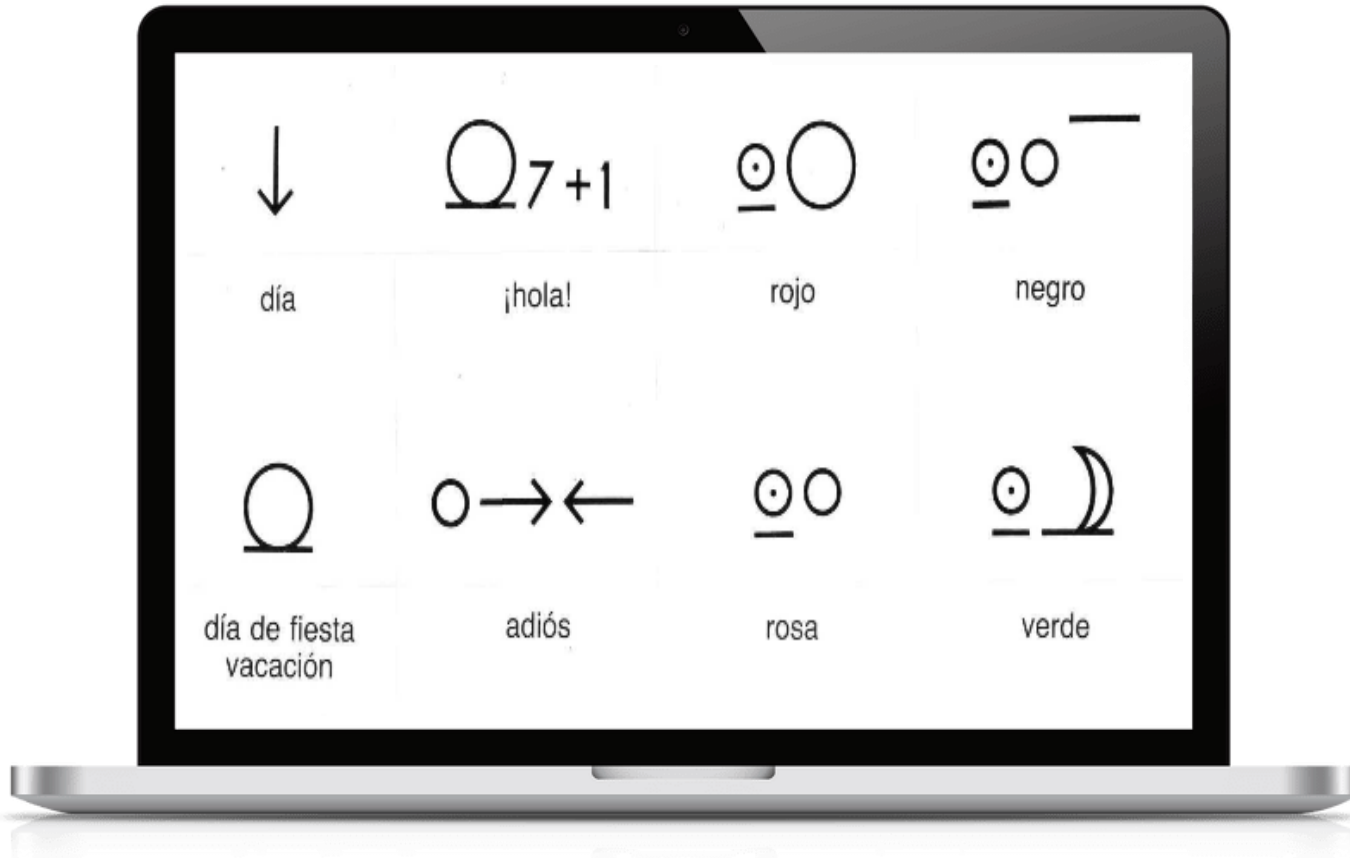
Pictogrames compostos per dibuixos simples que són similars a allò que representen.

3

Vocabulari dividit en sis categories: persones, verbs, descriptius, noms, social i miscel·lània.

5.5. SISTEMES DE COMUNICACIÓ AUGMENTATIVA

SISTEMA BLISS (BLISS, 1949)



1

Sistema de comunicació alternativa basat en símbols pictogràfics, ideogràfics i arbitraris.

2

Símbols compostos per dibuixos geomètrics i elements internacionals (signes de puntuació, fletxes, etc.).

3

Permet la creació de símbols nous a partir de la combinació de signes existents.

5.5. SISTEMES DE COMUNICACIÓ AUGMENTATIVA

SISTEMA PICTOGRÀFIC ARASAAC (GOBIERNO DE ARAGÓN, 2021)



1

Sistema de comunicació alternativa basat en pictogrames descriptius i pictogràfics.

2

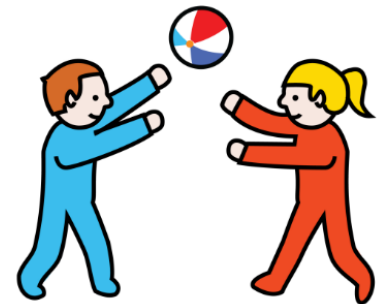
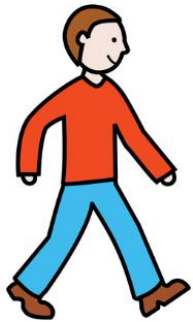
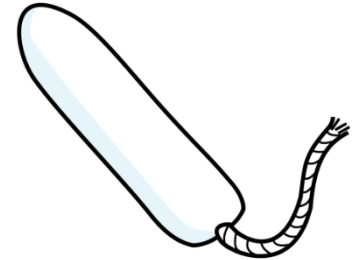
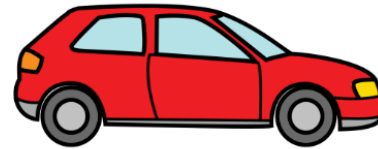
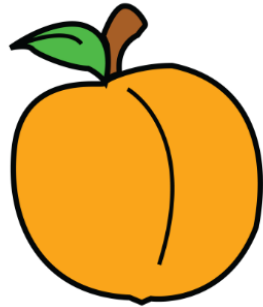
Facilita la comunicació a totes les persones que presenten greus dificultats en aquesta àrea.

3

Els recursos tenen una llicència Creative Commons (BY-NC-SA).

5.5. SISTEMES DE COMUNICACIÓ AUGMENTATIVA

SISTEMA PICTOGRÀFIC ARASAAC (GOBIERNO DE ARAGÓN, 2021)





6

PROCESSOS COGNITIUS I RESPOSTA EDUCATIVA

6.1. MOTRICITAT

6.2. FUNCIONS PERCEPTIVES

6.3. ATENCIÓ

6.4. MEMÒRIA

6.5. PROCESSOS EXECUTIUS, EMOCIONS I CONDUCTA

6.1. MOTRICITAT

LIMITACIONS I RESPOSTA EDUCATIVA

➖ LIMITACIONS

Equilibri i coordinació
Control cefàlic
Bipedestació i sedestació
Baix to muscular

➕ INTERVENCIÓ

Estimulació primerenca
Intervenció fisioterapèutica

MOTRICITAT
GLOBAL

MOTRICITAT
FINA

LIMITACIONS ➖

Agafar o manipular objectes
Dibuix i escriptura
Dificultats visuomotores i
visuoespacials

INTERVENCIÓ ➕

Atenció primerenca
Programes de psicomotricitat fina i
de grafomotricitat

6.2. FUNCIONS PERCEPTIVES

PRINCIPALS LIMITACIONS (SALES I TREJO, 2019)

«Mala percepció de la informació sense la presència de problemes en els òrgans sensorials»



AGUDESIA AUDITIVA

Reducció de l'agudesia auditiva.
Major facilitat per processar
informació visual.



APRENTATGE VISUOESPACIAL

Problemes amb l'aprenentatge
visuoespacial.
Bon aprenentatge visuomotor.



DESCODIFICACIÓ DELS SONS

Dificultats per descodificar sons
rebuts de forma seqüencial.

6.2. FUNCIONS PERCEPTIVES

RESPOSTA EDUCATIVA (SALES I TREJO, 2019)



6.2. FUNCIONS PERCEPTIVES

PROGRAMES D'INTERVENCIÓ (FRÖHLICH, 1993; FROSTIG, 1989)

PROGRAMA PER DESENVOLUPAR LA PERCEPCIÓ VISUAL

Usar la ruta visual i acompanyar les presentacions orals amb informació escrita.
Realitzar la tasca mentre s'explica.

PROGRAMA D'INTEGRACIÓ SENSORIAL

Teràpia individualitzada.
Desenvolupar la integració sensorial mitjançant respostes adaptatives a l'entorn.

PROGRAMES

PROGRAMA D'ESTIMULACIÓ MULTISENSORIAL

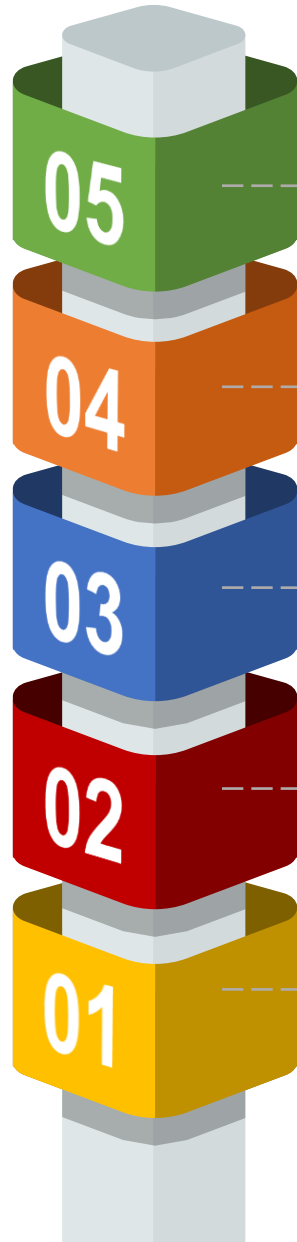
Filosofia de treball diari.
Integrar l'experiència del món exterior estimulant tots els sentits.

PROGRAMA D'ESTIMULACIÓ BASAL

Treball sistemàtic en diferents àrees d'estimulació.
Promou el desenvolupament integral.

6.3. ATENCIÓ

PRINCIPALS LIMITACIONS



ESTÍMULS NOUS I ANTICS

Incapacitat per diferenciar els estímuls nous dels antics.

ATENCIÓ SOSTINGUDA

Incapacitat per mantenir l'atenció en una tasca.

DISTRACCIONS

Tendència intrínseca a la distracció.

PERÍODE DE LATÈNCIA

El temps per donar una resposta sol ser més llarg.

ATENCIÓ SELECTIVA

Menor capacitat per inhibir els possibles estímuls distractors.

6.3. ATENCIÓ

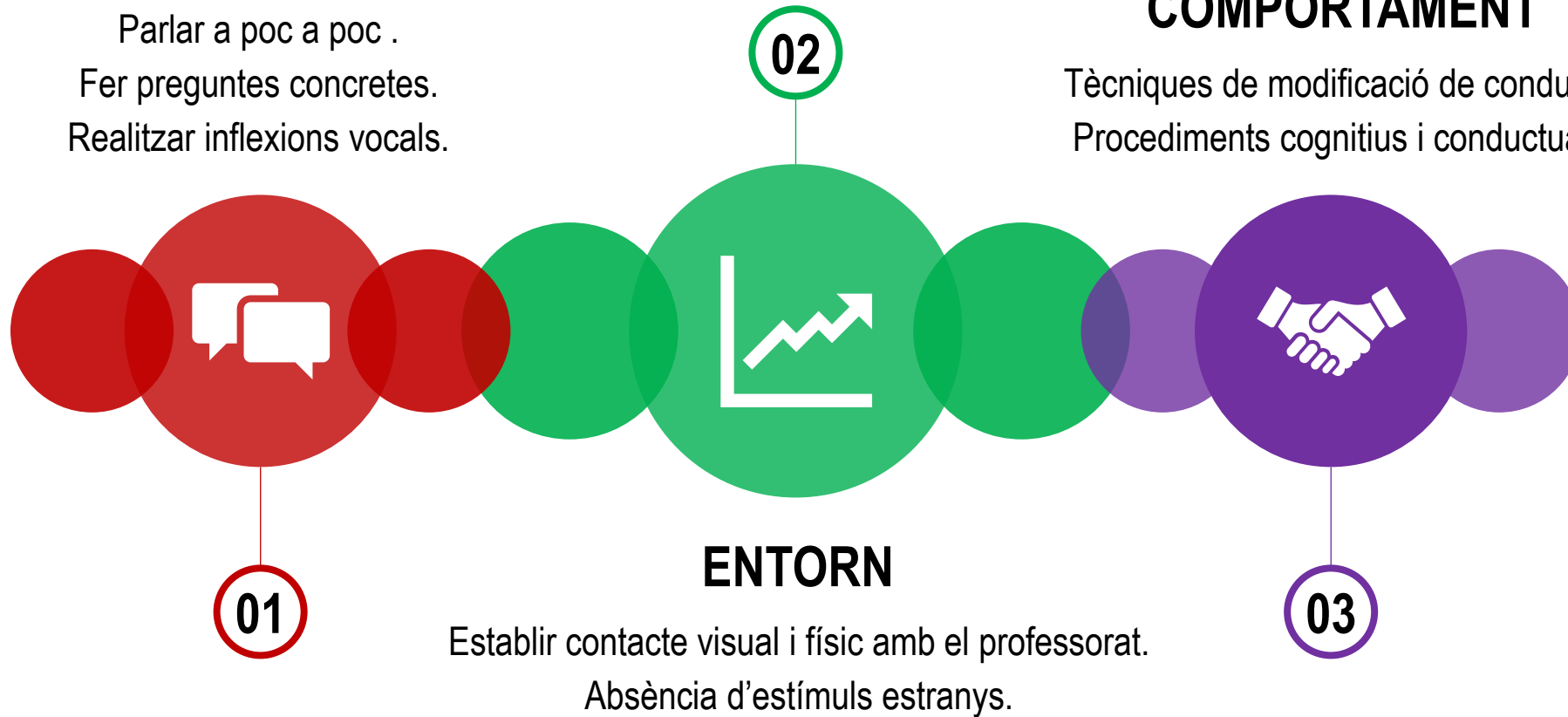
RESPOSTA EDUCATIVA

TASQUES

Establir contacte ocular.
Parlar a poc a poc .
Fer preguntes concretes.
Realitzar inflexions vocals.

COMPORTAMENT

Tècniques de modificació de conducta.
Procediments cognitius i conductuals.



6.4. MEMÒRIA

PRINCIPALS LIMITACIONS

MEMÒRIA A CURT TERMINI

Memoritzar imatges o llistats.

Emmagatzemar breument una informació el temps suficient per fer una tasca.

Aplicació incorrecta d'estratègies mnemotècniques.



MEMÒRIA A LLARG TERMINI

Problemes amb la consolidació de la informació.

Dificultats per indicar dates.

Dificultats per generalitzar accions a partir de l'experiència.

Lentitud per programar actes.

6.4. MEMÒRIA

RESPOSTA EDUCATIVA

ESTRATÈGIES DE PREVISIÓ

Preveure els esdeveniments.
Preveure els elements necessaris.

EVOCACIÓ

Ús d'imatges o dibuixos.
Ús d'esquemes.

ELABORACIÓ

Parafrasejar o reformular.
Preguntar per què.



REPETICIÓ

Llistes de paules.
Seqüències d'instruccions.

ORGANITZACIÓ

Ordenar per grandària.
Agrupar per forma.

ASSOCIACIÓ

Ús d'acròstics.
Formes i colors.

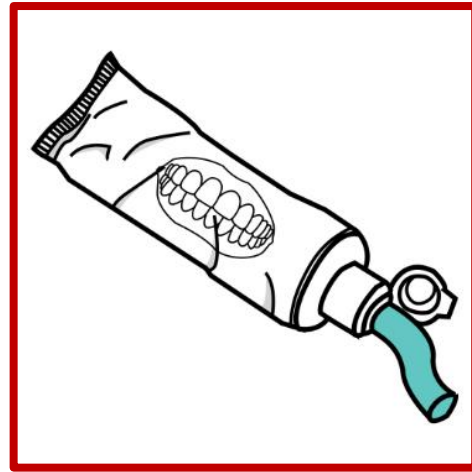
6.4. MEMÒRIA

ESTRATÈGIES DE PREVISIÓ

«Què necessitarem per rentar-nos les dents?»



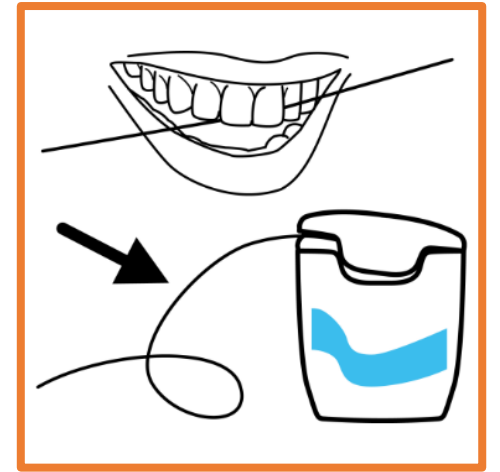
Raspall



Dentífric



Col·lutori



Fil dental

6.5. PROCESSOS EXECUTIUS, EMOCIONS I CONDUCTA

PRINCIPALS LIMITACIONS

EMOCIONS

Hiperexpressió dels sentiments.

Tendència a la desinhibició.

Labilitat emocional.

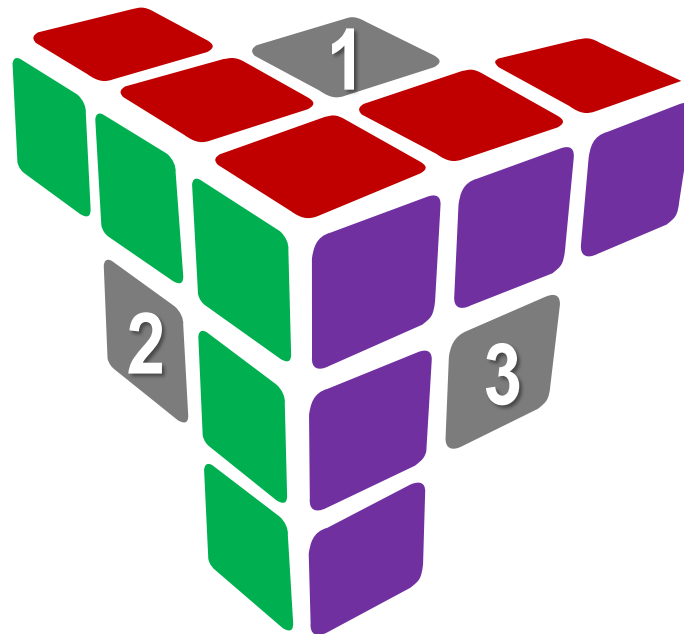
PROCESSOS EXECUTIUS

Dificultats per a integrar la informació.

Dificultat per elaborar conceptes.

Limitacions en pensaments abstractes.

Incapacitat per planificar.



CONDUCTA

Mancança de control comportamental.

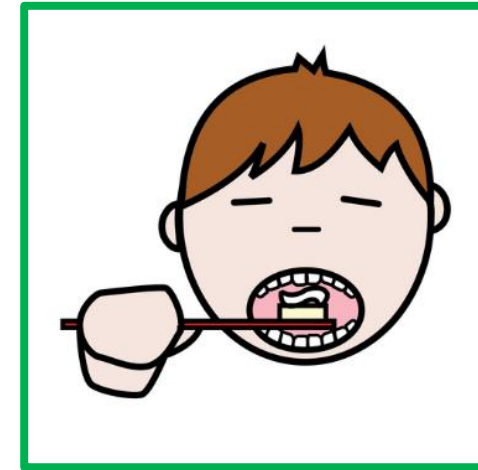
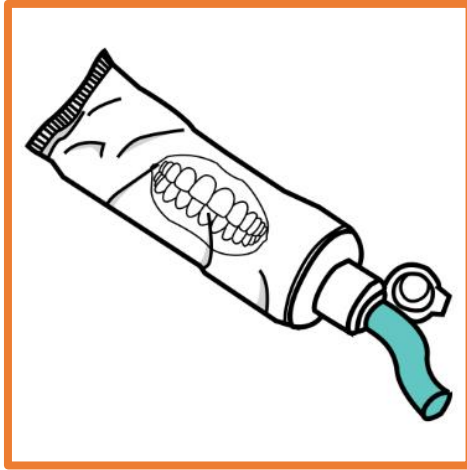
Impulsivitat i agressivitat.

Tossuderia i enrabiades.

Immaduresa social.

6.5. PROCESSOS EXECUTIUS, EMOCIONS I CONDUCTA

PROCESSOS EXECUTIUS



7

PER RECORDAR

PER RECORDAR...

ALUMNAT AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL (DI)

💡 1. CONCEPTUALITZACIÓ

Trastorn del neurodesenvolupament caracteritzat per la presència de limitacions en el funcionament intel·lectual i en la conducta adaptativa.

💡 3. AVALUACIÓ ESCOLAR

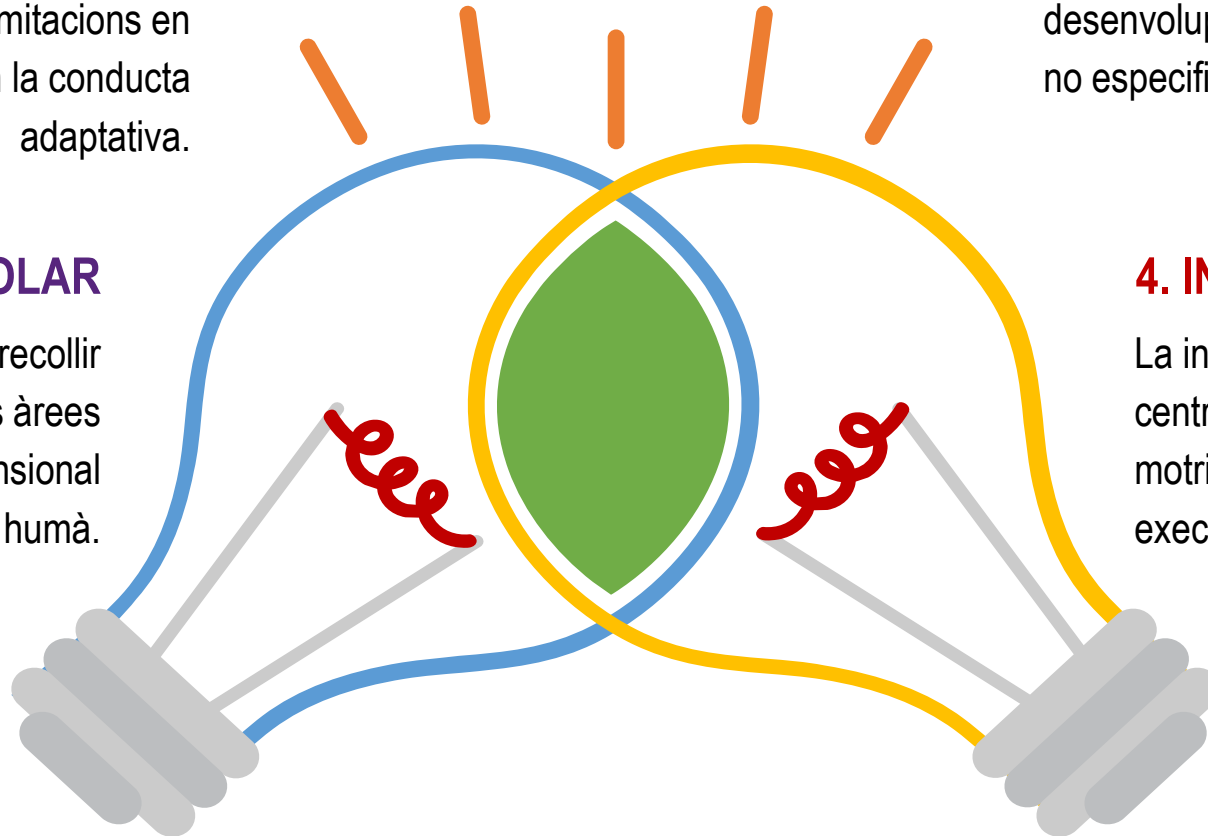
Avaluació integral que ha de recollir informació sobre les diferents àrees incloses en el model multidimensional del funcionament humà.

2. CATEGORIES 💡

Discapacitat intel·lectual, retard global del desenvolupament i discapacitat intel·lectual no especificada.

4. INTERVENCIÓ ESCOLAR 💡

La intervenció psicoeducativa ha d'estar centrada en els aspectes lingüístics, motrius, atencional, perceptius i executius.





8

**MATERIAL ELABORAT A
PARTIR DE...**

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- AAIDD (2010). *Discapacidad Intelectual. Definición, clasificación y sistemas de apoyo*. Madrid: Alianza.
- Alpern, G. D. (2018). *DP-3. Perfil de Desarrollo-3* (F. Sánchez-Sánchez, adaptació espanyola). Madrid: TEA Ediciones.
- American Psychiatric Association (2002). *DSM-IV-TR. Manual Diagnóstico y Estadístico de los Trastornos Mentales*. Barcelona: Masson.
- American Psychiatric Association (2013). *DSM-5. Manual Diagnóstico y Estadístico de los Trastornos Mentales*. Madrid: Médica Panamericana.
- Bayley, N. (2015). *Bayley-III. Escalas Bayley de desarrollo infantil-III* (CDIAP Parc Taulí i Dpto. I+D Pearson Clinical & Talent Assessment, adaptació espanyola). Madrid: Pearson.
- Bliss, C. K. (1949). *Semantography, a non-alphabetical symbol writing, readable in all languages; a practical tool for general international communication, especially in science, industry, commerce, traffic, etc., and for semantical education, based on the principles of ideographic writing and chemical symbolism*. Sydney: Institute for Semantography.
- Brown, L., Sherbenov, R. J. i Johnsen, S. K. (2019). *TONI-4. Test de Inteligencia No Verbal* (B. Ruiz-Fernández, adaptació espanyola). Madrid: TEA Ediciones.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Elliott, C. D., Smith, P. i McCulloch, K. (2011). *BAS-II. Escalas de Aptitudes Intelectuales* (D. Arribas i S. Corral, adaptació espanyola). Madrid: TEA Ediciones.
- Fröhlich, A. (1993). Basal stimulation. *Deutsche Krankenpflegezeitschrift*, 46(3), 160-164.
- Frostig, M. (1989). *FROSTIG. Programa para el Desarrollo de la Percepción Visual*. Editorial: Madrid Panamericana
- Gobierno de Aragón (2021). *ARASAAC. Pictogramas y recursos para la Comunicación Aumentativa y Alternativa*. Recuperat de <https://arasaac.org/>
- Harrison, P. L. i Oakland, T. (2013). *BAS-II. Sistema de Evaluación de la Conducta Adaptativa* (D. Montero i I. Fernández-Pinto, adaptació espanyola). Madrid: TEA Ediciones.
- Hodapp, R. M i Dykens, E., (2004). Genética y fenotipo conductual en la discapacidad intelectual: su aplicación a la cognición y a la conducta problemática. *Revista Síndrome de Down* 21, 134-149.
- Kamphaus, R. W. i Reynolds, R. (2013). *RIAS. Escalas de Inteligencia de Reynolds* (P. Santamaría i I. Fernández, adaptació espanyola). Madrid: TEA Ediciones.
- Kaufman, A. S. i Kaufman, N. L. (2011). *K-BIT. Test Breve de Inteligencia de KAUFMAN*. Madrid: Pearson Educación.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Kaufman, A. S. i Kaufman, N. L. (2011). *K-BIT. Test Breve de Inteligencia de KAUFMAN*. Madrid: Pearson Educación.
- Luckasson, R., Schalock, R. L., Spitalnik, D. M., Spreat, S. i Tasse, M. (2002). *Mental retardation: definition, classification, and systems of supports* (10th ed). Washington, D.C.: American Association on Mental Retardation.
- Mayer, R. (1985). *Símbolos pictográficos para la comunicación no vocal*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.
- McCarthy, D. (2011). *MSCA. Escalas McCarthy de aptitudes y psicomotricidad para niños*. Madrid: Pearson.
- Newborg, J., Stock, J. R. i Wnek, I. (2001). *BATTELLE. Inventario de Desarrollo* (M. V. de la Cruz i M. González, adaptadors). Madrid: TEA Ediciones.
- Organización Mundial de la Salud (2018). *International Classification of Diseases (ICD-11)*. Recuperat de <https://www.who.int/classifications/icd/en/>
- Roid, G. H. i Sampers, J. L. (2011). *MP-R. Escalas de Desarrollo Merrill-Palmer Revisadas* (F. Sánchez-Sánchez, P. Santamaría, I. Fernández i D. Arribas, adaptació espanyola). Madrid: TEA Ediciones.
- Sales, C. i Trejo, A. (2019). *Alumnat amb discapacitat intel·lectual*. En D. Marín i A. Mañá (Coords.), *Intervenció educativa en alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu* (p. 163-188). València: Tirant Lo Blanch.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Verdugo, M. A., Gómez, L. i Navas, P. (2013). *Discapacidad e inclusión: derechos, apoyos y calidad de vida*. En M. A. Verdugo i R. L. Schalock (Coords.), *Discapacidad e inclusión. Manual para la docencia* (pp. 17-41). Salamanca: Amarú.
- Wechsler, D. (2014). *WISC-V, Escala de Inteligencia de Wechsler para niños*. Madrid: Pearson Educación.

9

PER SABER MÉS...

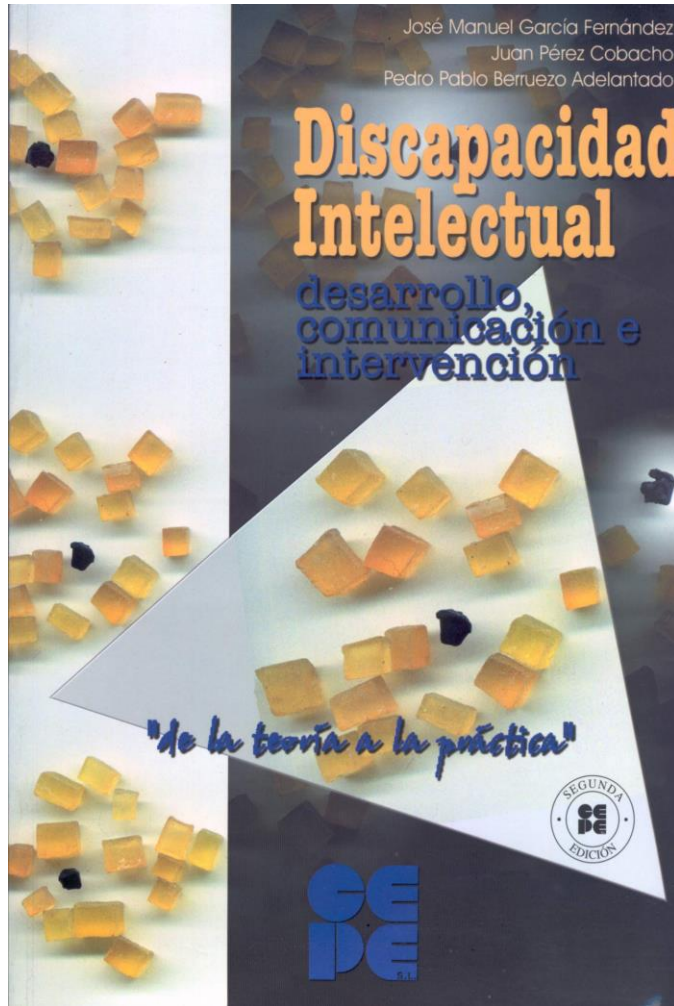
9.1. LLIBRES

9.2. RECURSOS AUDIOVISUALS

9.3. MATERIALS D'INTERVENCIÓ

9.1. LLIBRES

DESEN

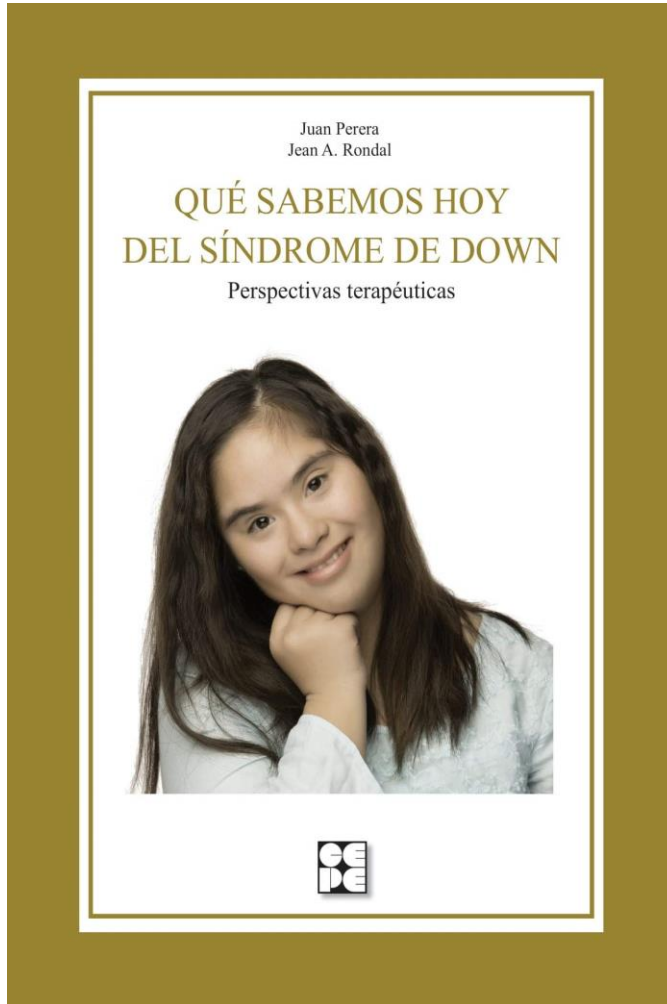


DISCAPACIDAD INTELECTUAL. DESARROLLO, COMUNICACIÓN E INTERVENCIÓN

- **AUTORS:** J. M. Garcia, J. Perez i P. P. Berruezo
- **EDITORIAL:** Editorial CEPE
- **ANY:** 2010
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 511 pàgines
- **PREU:** 44 euros
- **ISBN:** 9788478694013

9.1. LLIBRES

ASPECTES GENERALS DEL TDAH

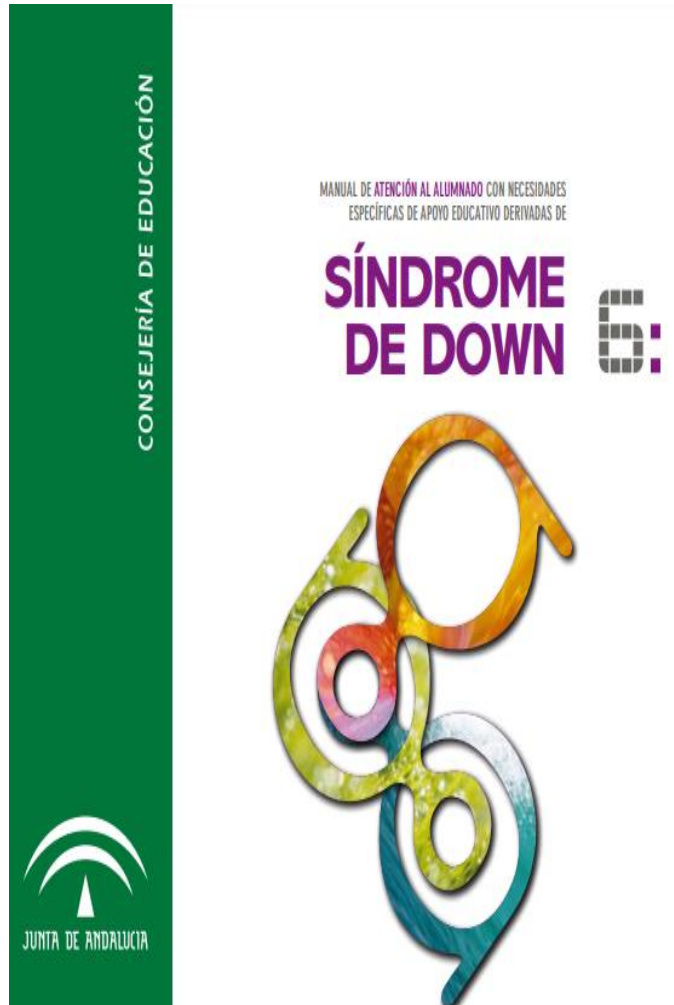


QUÉ SABEMOS HOY DEL SÍNDROME DE DOWN

- **AUTORS:** J. A. Rondal i J. Perera
- **EDITORIAL:** Editorial CEPE
- **ANY:** 2016
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 110 pàgines
- **PREU:** 13,50 euros
- **ISBN:** 9788478695850

9.1. LLIBRES

SÍNDROME DE DOWN

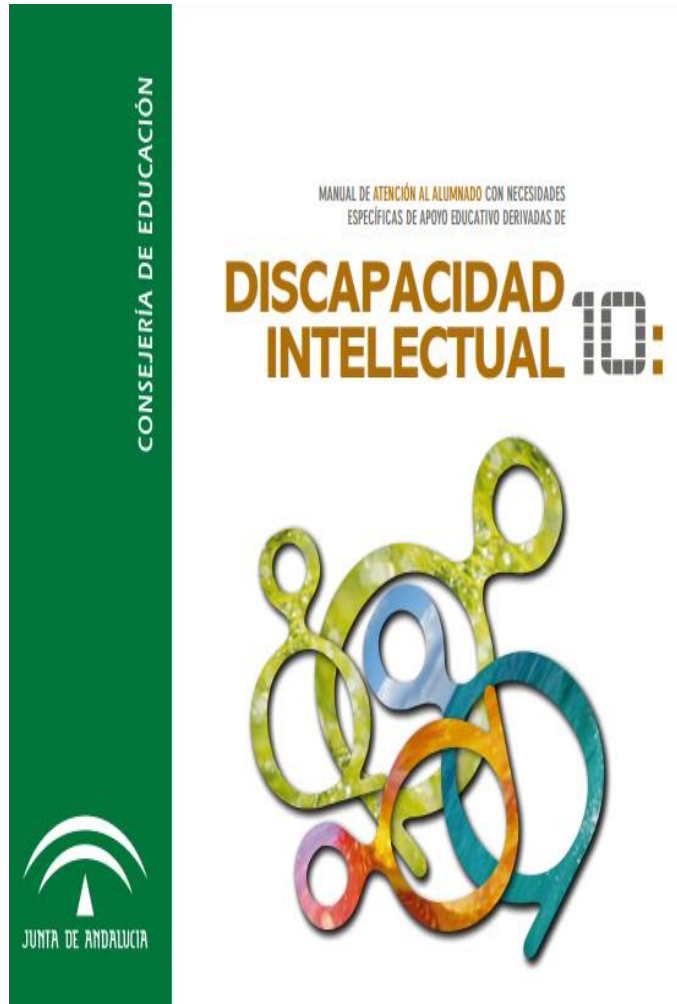


MANUAL DE ATENCIÓN AL ALUMNADO CON NEAE DERIVADAS DE SÍNDROME DE DOWN

- **AUTORS:** M. C. Angulo, A. Gijón, M. Luna i I. Prieto
- **EDITORIAL:** Consejería de Educación de la Junta de Andalucía
- **ANY:** 2012
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 69 pàgines
- **PREU:** gratuït, disponible en PDF
- **ISBN:** 9788469181263

9.1. LLIBRES

DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

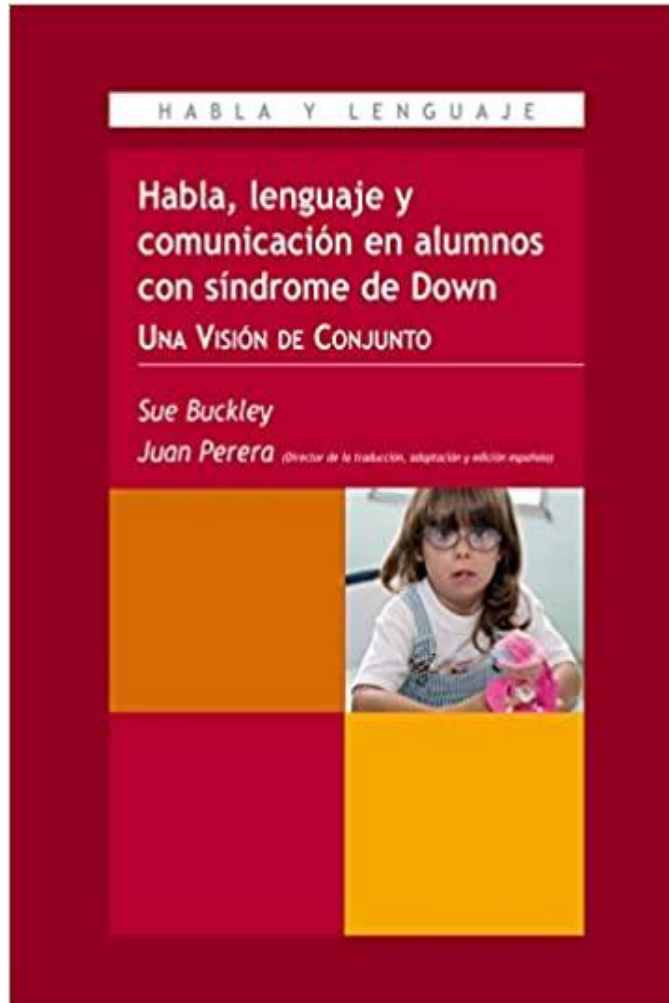


MANUAL DE ATENCIÓN AL ALUMNADO CON NEAE DERIVADAS DE DISCAPACIDAD INTELECTUAL

- **AUTORS:** M. Antequera, B. Bachiller, M. T. Calderón, A. Cruz, P. L. Cruz, F. J. García, M. Luna, F. Montero, F. M. Orellana i R. Ortega
- **EDITORIAL:** Consejería de Educación de la Junta de Andalucía
- **ANY:** 2012
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 68 pàgines
- **PREU:** gratuït, disponible en PDF
- **ISBN:** 9788469181300

9.1. LLIBRES

PARLA, LENGUATGE I COMUNICACIÓ



HABLA, LENGUAJE Y COMUNICACIÓN EN NIÑOS CON SÍNDROME DE DOWN

- **AUTORS:** S. Buckley i G. Bird
- **EDITORIAL:** Editorial CEPE
- **ANY:** 2005
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 276 pàgines
- **PREU:** 44 euros
- **ISBN:** 9788478694730

9.2. RECURSOS AUDIOVISUALS

SIMPTOMATOLOGIA I VIVÈNCIES PERSONALS

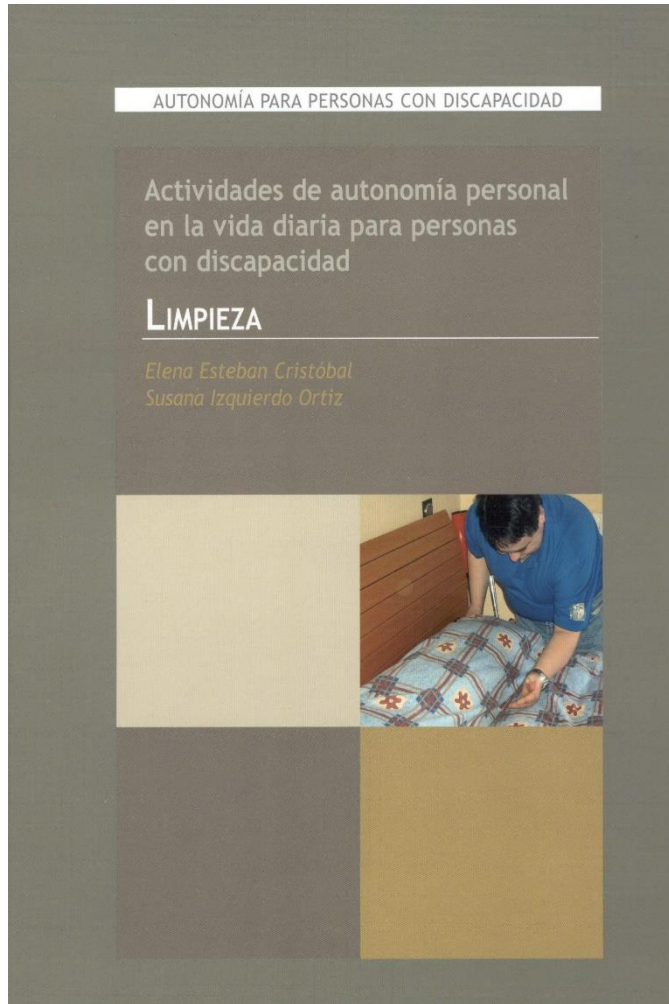


ESO NO SE PREGUNTA: SÍNDROME DE DOWN

- **AUTOR:** Telemadrid
- **SERVIDOR:** Youtube
- **ANY:** 2018
- **DURADA:** 39:59 minuts
- **ENLLAÇ:** https://youtu.be/3HhI1vO_Jxg

9.3. MATERIALS D'INTERVENCIÓ

ACTIVITATS DE LA VIDA DIÀRIA



ACTIVIDADES DE AUTONOMÍA PERSONAL EN LA VIDA DIARIA PARA PERSONAS CON DISCAPACIDAD

- **AUTORS:** E. Esteban i S. Izquierdo
- **EDITORIAL:** Editorial CEPE
- **ANY:** 2008
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 63 pàgines
- **PREU:** 13,50 euros
- **ISBN:** 9788478694013